

**vipavski
glas**

letnik XXVIII April 2012/št. **100**

Čestitka ob 100. številki

Kdorkoli je dobil ta glas,
naj dobro ve, da to ni špas,
saj prva stran številko sto,
ima lepo natisnjeno.

Obračaj kakor veš svoj glas,
s prispevki dajaj mu okras,
da vsak ga v roke rad bo vzel,
sosedu kazal ga vesel.

So uredniki zvesti vsi,
prispevke skupaj zbirali,
ker vsa mladina rada zve,
kar tukaj se godilo je.

Čestitke vsem za sto »glasov«,
naj dajo zdaj zagon Vam nov,
jaz upanje gojim zdaj to,
številko čakam dvakrat sto.

Da pa bi se zgodilo to,
potrebno mnogo truda bo.
Zato dolžnost je nas prav vseh,
da se doseže ta uspeh.

Ivan Krašna

Naslovnica:

Vijolica - znanilka pomladi

Foto: Oton Naglost

Ob stoti številki Vipavskega glasa

*Ni pravega začetka, če si ne začrtamo poti
in ni pravega konca, če se z zadovoljstvom ne
oziramo nazaj.*

*Pa tudi pravega praznika ni,
če lepih trenutkov ne preživljamo in delimo z drugim.*

Veseli smo, da vam lahko predstavimo stoto številko VG, glasila KS Vipava, ki je v letu 2009 praznoval 25-letnico izhajanja in je tako med najstarejšimi krajevnimi glasili na Primorskem.

Trudimo se, da so vsebine v glasilu pestre in zanimive za naše bralce, mlade in starejše. Včasih nam to uspe, včasih malo manj, odvisno od tega, kakšne prispevke dobimo.

Pišemo o dogajanju v našem kraju in širši okolici; o delu KS, Občine, o šolah, vrtcih, naših društvih. Zgodovinskih člankov nam še ni zmanjkalo, kajti zgodovina Vipave je veliko bogatejša, kot si mislimo. Še vedno se da odkriti kaj novega, česar doslej nismo vedeli.

Hvala vsem, ki prebirate naše glasilo in nam tudi včasih kaj vzpodbudnega napišete. Posebna zahvala pa gre našim piscem, ki svoje prispevke prostovoljno in ljubiteljsko napišete ter naše glasilo s tem obogatite. Vsakakor pa brez finančne podpore KS Vipava glasilo ne bi moglo izhajati.

Vsem najlepša hvala in vse dobro.

Urednica

Besede ostanejo

»Littera scripta manet. Kar je napisano, ostane«.

Izrek izvira iz antike in je veliko starejši kot izum tiska ali izid prve slovenske knjige, vendar tudi v sodobnem času ni izgubil svojega pomena. Pove nam, kako pomembno je zapisovati. Tako poslanstvo opravlja tudi Vipavski glas, ki pa v tem ni redek, saj lahko že dalj časa opazamo pravi razcvet zanimanja za preteklost – kaže se v spoštljivem zbiranju, urejanju in zapisovanju individualnih, družinskih in rodbinskih spominov; številni ljudje navdušeno in požrtvovalno sestavljajo rodovnike svoje rodbine, po svojih domovih urejajo muzejčke.

Poznano mi je, da gospa Magda Rodman piše družinsko kroniko. Na prijateljskem obisku pri družini Jožeta Vidiča sem izvedela, da že več let raziskuje »družinsko drevo«. Najlepše plačilo za njegovo prizadevanje je gotovo ime prvega vnuka. Jožetov sin Gregor je namreč prvorojenca imenoval Anton – kot se je imenoval najstarejši doslej najdeni prednik, rojen leta 1770. Pred kratkim so se po naključju khrati znašle na moji pisalni mizi tri različne knjige spominov: Bojan Pavletič, *Devet velikih jokov* – spomini avtorja na leta emigracije in vrnitev v rodni Trst po 2. svetovni vojni; *Življenje na Kanalskem Kolovratu* – po pripovedovanju očeta Franca napisal Zoran Jerončič; *Spomini moje družine* – en del knjige je napisala Slavka Kukovica, učiteljica, doma na Notranjskem, drugi del njen mož Franc Kukovica, znani učitelj in borec za dvojezične napise na Avstrijskem Koroškem. Oba izhajata iz partizanskih družin, vendar sta, on od avstrijskih, ona pa od povojnih jugoslovanskih oblasti, doživljala tako različne pritiske in krivice, da je knjigo vredno prebrati tudi zato, da vidimo, kako pomembna je sprava – najširša pot do nje pa tlakovana z ljubeznijo. Živo se spominjam, kako me je razveselil moj bratranec Marjan Mercina, ko mi je izročil fotokopijo »darilne-ženitovanske-dedne pogodbe«, ki so jo leta 1898 podpisali moja pradedna Luka Mercina in Anton Bizjak, stari oče Bernard Mercina in stara mati Marija Bizjak. Kot največje dragocenosti hranim v svojem spominu pripovedi mojega očeta Pavleta in vse zapiske moje mame.

Vse to nam omogoča, da sodoživljamo preteklost oziroma življenje naših prednikov in jim z ohranjanjem spomina izrazimo spoštovanje. Vsakdo od zapisovalcev – zbiralcev bi nam drugače pojasnjeval, kaj ga spodbuja pri takem delu in kaj bi z njim rad dosegel. Zbiralci teh dragocenosti se s svojimi deli pred

javnostjo ne predstavljajo kot zgodovinarji, temveč ohranjajo individualni spomin in se pri tem povezujejo s skupnostjo, za katero čutijo, da ji pripadajo. Pri tem ne gre za vprašanje večje ali manjše pomembnosti zbiralcev in njihovih dognanj, temveč za zavest, da so naši predniki doživeli prelomne trenutke v zgodovini. Zanje so to bile velike življenjske preizkušnje, za nas, njihove dediče, pa pomenijo osrčenje. Z objavljanjem izsledkov v takšnih glasilih, kot je Vipavski glas, se v skupnosti krepijo človeške vezi.

Moja generacija, rojena po 2. svetovni vojni, je edinstvena v tem, da smo dosegli zrela leta, ne da bi trpeli v vojni, s tem pa ni rečeno, da za polno življenje ne potrebujemo veliko moči. Živimo v svetu, kjer je znanost vsaj na videz zavladala celo nad umetnostjo, po drugi strani pa so najpomembnejša dognanja znanosti pogosto zlorabljeni – tehnični dosežki za uničevanje človeštva, družboslovne vede služijo ideologijam in posredno politiki, namesto da bi nas obogatila in pripomogla k socialno pravičnejši, bolj demokratični in humanejši družbi.

Rojeva se novi globalni totalitarizem, ki ga ob podivjanem kapitalizmu omogočajo prav sodobna dognanja tehnike in informatike. Z njuno pomočjo je postala dostopnost ranljivega posameznika vsakršnemu nadzoru večja kot kdajkoli v zgodovini, pa naj gre za nadzorovanje naših denarnic ali najintimnejših osebnih podatkov. Priča smo izničenju zasebnega pa tudi skupnega prostora, v katerem bi morali delovati medsebojna podpora, spoštovanje, kulturno sporazumevanje in razumevanje ter sprejemanje drugačnosti.

Po drugi strani pa imamo možnosti, ki jih naši predniki niso imeli. Tehnika in informatika omogočata tako imenovano namizno založništvo, ko ni težko izdajati knjig in drugih publikacij. Beseda je ostala osrednje sredstvo za povezovanje ljudi v zasebnem življenju, posameznik pa z njo lahko nastopi tudi v javnosti kot založnik ali pričevalec. Javno izrečena beseda in še bolj natisnjena vedno pomenita pogumno dejanje. Pisec se mora soočiti s tem, »kaj pravijo drugi ljudje«, saj si v manjših krajih vsi delimo izkušnje in doživetja. Samo javno izrečena beseda lahko vodi v dialog, kot bi v Avgijev hlev napeljali čisto vodo.

Če hočemo kot narod preživeti ali – s Trubarjevimi besedami »stati inu obstati« tudi v prihodnosti, morata naša kultura in naš materni jezik ostati v središču pozornosti celotnega narodovega zapletenega in pogosto v nasprotju in protislovja ujetega sodobnega družbenega življenja. Kot svetilnik, ki nas v tem zmedenem času varuje pred čerami v razburkanem, maloštevilčnim narodom ne ravno naklonjenem morju globalizacije. Pri tem ima lahko pomembno vlogo Vipavski glas.

Marija Mercina

IZ NAŠE PRETEKLOSTI

V stoti številki VG predstavljamo dve novi knjižni izdaji, ki sta nam prinesli veliko podatkov o bogati vipavski preteklosti. Prva je knjiga z naslovom

Zgodovina in razvoj arhitekture in okolja Vipave ter Vipavske doline

Avtorica knjige je univ. dipl. ing. gradbeništva in arhitekture iz Trsta. Knjiga je diplomsko delo napisano v italijanščini. Dopolnjeni slovenski izvod je avtorica predstavila v Kulturnem domu v Vipavi, dne 17. decembra 2011. Predstavitev je popestril nastop okteta Castrum. Knjigo je izdala in založila Občina Vipava v 500 izvodih. O knjigi je prof. dr. Damjan Prelovšek zapisal: *„Knjiga, ki je pred nami, je najbolj vsestranski in hkrati popoln pregled zgodovinskih in kulturnih posebnosti ozemlja, ki je skozi stoletja menjalo gospodarje, doživljalo tudi pomembne bitke med rimskimi cesarji ali Napoleonovo armado in Avstrijci ter dalo nekaj izvrstnih mož in ob vseh zgodovinskih pretresih ohranilo svoj etnični značaj.“*

Svojo pot raziskovalke vipavske zgodovine nam je gospa Elena takole opisala:

Moja raziskava zgodovine arhitekture in urbanistike Vipave se je začela leta 2008 s pripravo na izpit o "Zgodovini mesta in okolja" z docentko arhitektko Vilmo Fasoli z Univerze v Trstu, ki mi je predlagala temo o razvoju trga Vipave. Sprejela sem jo z velikim navdušenjem, ker mi je ponudila možnost raziskovanja zgodovine mojih rojakov Slovencev in takrat meni še nepoznanega kraja Vipave. Začela sem z iskanjem

splošnega gradiva, nato sem šla v spremstvu soproga Adalberta v središče raziskovanja. Iskreno se mu zahvaljujem za njegovo pripravljenost, potrpežljivost in stalno pomoč.

Prvo raziskavo arhivskih in bibliografskih virov sem začela v državnih arhivih (italijanska arhiva Archivio di Stato v Trstu in v Gorici, slovenski arhivi Pokrajinski arhiv Nova Gorica, Zavod za varstvo kulturne dediščine Nova Gorica in Arhiv Republike Slovenije v Ljubljani) ter v slovenskih knjižnicah. Takoj me je z znanstvenega vidika navdušilo dokumentarno gradivo in s človeške plati stiki s prebivalstvom, ki je tako zelo navezano na zgodovinske in narodne korenine, na običaje in na navade. Deležna sem bila ganljive prijaznosti in pomoči pri gospe Veri Poniž, družini Premrl, družini Rodman, TIC Vipava in župniku.

Druga pot raziskovanja je povezana z zbiranjem dokumentarnega gradiva za diplomsko nalogo v arhitekturi v arhivih Slovenije in na Dunaju (Staatsarchiv). V arhivih na Dunaju smo morali kupiti gradivo, povezano z Vipavo in z družino Lanthieri, ker ni bilo dovoljeno fotografiranje dokumentov, ampak samo pregledovanje naročenega gradiva. Priprava moje raziskave za diplomsko nalogo je trajala približno dve leti. V tem času mi je nudil dragoceno pomoč profesor dr. Damjan Prelovšek.

Doživela sem prijazno srečanje v Lantierjevi palači v Gorici s potomci družine Lanthieri, posebno z gospo grafico Carolino Levetzow Lantieri Piccolomini.

Tej študijski raziskavi diplomske naloge, čeprav je bila napisana v italijanščini, je posvetila veliko zanimanje Občina Vipava, ki mi je predlagala publikacijo knjige v slovenščini. Ideja mi je bila vseč in sem se takoj lotila dela s prevodom in z dopolnilom, pri čemer mi je pomagala gospa Desanka Miklavc, diplomirana slavistka. Rada bi omenila nekatere pomembne dele knjige, ki jih želim predstaviti.

Trg Vipava ima zelo bogato zgodovino:

- po zaslugi privilegiranega geografskega položaja ob deltastih izvirih reke Vipave, vira življenja in plodnosti okolja;
- zaradi starodavnih dokumentov, ki omenjajo Vipavo z imenom Wippach/Wipbach že od polovice leta 1200 dalje – torej od obdobja vladanja oglejskih patriarhov na tem ozemlju;
- zaradi prisotnosti starodavne rimske ceste, ki je povezovala Ajdovščino – Castrum z rimsko Emono – današnjo Ljubljano; ta pot je bila potrjena z izkopavanji za kanalizacijo avgusta leta 2005 pri cerkvi svetega Štefana, kjer so odkrili arheološke ostanke, ki pričajo o delu rimske nekropole.

Knjiga se začne z opisom podobe Vipave in njene bližnje okolice, ki vključuje opis pisatelja Gustava Cumina iz leta 1929 pred drugo svetovno vojno. Pri tem je potrebno omeniti legendarno znano bitko pri Frigidu med 5. in 6. septembrom 394 med Teodozijem in Arborgastom. Ostane še odprto vprašanje pripisa imena reke Frigidum (mrzla reka), če gre za reko Vipavo ali reko Hubelj.

V zgodovinskem razvoju Vipave sem opisala politična vladanja in cerkveno katoliško župnijo. Trg Vipava – Wippach je bil sedež mnogih fevdov do sredine XVI. stoletja, ko je družina Lanthieri pridobila moč in zaupanje Habsburžanov ter je prejela grofovski plemiški naslov. Sredi XVII. stoletja se je družina Lanthieri odločila za gradnjo novega dvorca v Vipavi, v katerega je vključila antični poznosrednjeveški stolp. V prvi polovici XVIII. stoletja je po prenovi zasijal dvorec v baročnem slogu, njegovo zunanjo podobo je zaokrožil tudi park. Kot poudarja stroka, je stavba najpomembnejši objekt baročne vrtnoarhitekturne dediščine na območju, ki ga pokriva novogoriška območna enota Zavoda za varstvo kulturne dediščine. Leta 2008 je bil dvorec proglašen za spomenik državnega pomena.

V veliko pomoč mi je bila dragocena znana knjiga barona Janeza Vajkarda Valvasorja "Slava Vojvodine Kranjske" iz leta 1689, v kateri je opisal kraj Vipavo, omenil barona Žiga (Sigismunda) Herbersteina in grofa Lanthierija. Moje delo temelji na raziskovanju zgodovinskih slik in podob Vipave ter okolja, pomembnih osebnosti in načrtov umetnostnozgodovinskih spomenikov ter podeželskih stavb.

Avtorica knjige Elena Mulic

Nagovor župana Ivana Princea

V poglavju Vipavske župnije sem našla reliefne tlorise cerkva iz obdobja med dvema svetovnima vojnima v nadškofjskem arhivu v Gorici.

Zelo pretresljiva je zgodba iz obdobja po drugi svetovni vojni, pod jugoslovansko oblastjo, ko so porušili antično cerkev svetega Marka v bližini Lanthierijevega dvorca zaradi preozkega prostora za jugoslovansko armado, ki je prebivala v dvorcu in žal takrat ni znala ceniti zgodovinsko-kulturne dediščine. O cerkvi ostajajo samo reliefni načrti iz leta 1913, ki jih je izdelal zidarski mojster Jernej Poniž. To dokumentacijo je našla leta 1975 gospa Vera Poniž na podstrešju hiše pokojnega moža. Ohranjeni sta tudi dve sliki cerkvice svetega Marka, notranjosti in zunanosti, pridobljeni v arhivskem viru, imenovanem Fondo Drexler iz semeniške knjižnice v Gorici. Levi stranski oltar, posvečen sveti Gertrudi, je rešil z odkupom župnik iz Kanala ob Soči in je danes glavni oltar cerkvice na hribu Korada.

Po drugi svetovni vojni je jugoslovanska armada večkrat poškodovala in uničila dragoceno zgodovinsko dediščino v Vipavi. Med drugim so pobelili freske v notranjosti Lanthierijevega dvorca, ki so bile odkrite okrog leta 1995 in jih sedaj obnavljajo. Uničili so vse stare dokumente iz Lanthierijevega arhiva, povezane s sodiščem gospostva Vipave, spomladi leta 1960 v obdobju naraščanja reke Vipave. Žal sta ostala le dva primerka, ki ju je našel in ohranil pokojni gospod Vinko Premrl. Zelo verjetno je bil ta arhiv nad kapelico Lanthierijevega dvorca.

Prebiral sem razne arhive o Vipavi, o družini Lanthieri in o drugih plemiških družinah na tem območju in to mi je omogočilo pripravo celotne podobe razvoja trga Vipave ter okolja.

Uvodnemu delu o zgodovini Vipave sledi poglavje o prvih podatkih o Taboru z omembo Baumkircherjevega stolpa ter Edlingove in Premrovove palače. Nato sledita poglavji o izvirni rodovini družine Lanthieri in o prihodu veje Lanthierijev na Goriško. V Arhivu Republike Slovenije v Ljubljani so ohranjeni trije rodovniki te družine. Lanthieriji izhajajo iz kraja Capriolo (v pokrajini Brescia v Italiji) in so prvič prišli v Ljubljano sredi XV. stoletja, nato so se naselili v Vipavsko dolino, kjer so pridobili posestva v Vipavi ter na Zemonu, na Slapu, v Velikih Žabljah, v Rihemberku – današnjem Braniku in v Gorici. Posvetila sem posebno poglavje Lanthierijevemu dvorcu v Vipavi, ki ima bogato slikovno predstavo obstoječega objekta in notranjih fresk v teku obnovitvenih del.

Na koncu knjige sem kronološko razvrstila najdene dokumente v arhivih in v knjižnicah. Nato sem uredila poglavje prilog s slikami dokumentov Vipave in okolja, kot so na primer načrti podeželskih stavb, mlinov, žag in kovačnic.

Knjigi so priložene tri zgibanke:

- prva prikazuje razvoj trga Vipave v stoletjih;
- druga prikazuje zgodovinski razvoj Lanthierijevega dvorca, ki vključuje antični poznosrednjeveški stolp;
- tretja prikazuje Vipavsko dolino iz leta 1811 od Vipave do Gorice, povzeto iz dunajskega arhiva, ki kaže oznake novih kamnitih mostov (tako imenovani Napoleonovi mostovi), večjih in malih mlinov, vasi, mest in ozemlja.

Zahvaljujem se še enkrat svojemu soprogu za veliko pomoč in potrpljenje pri tem obsežnem delu.

Najlepše se zahvaljujem vsem, posebno gospodu mag. Ivanu Princesu. V čast mi je bilo srečanje z gospodom županom Vipave, ki je ta projekt finančno podprl in organiziral to predstavitev in se mu res iskreno zahvaljujem. Najprisrčnejše se zahvaljujem gospodu profesorju dr. Damjanu Prelovšku za veliko pomoč pri ureditvi te knjige.

Vila Belvedere na Zemonu 1912 - povzeto iz knjige Metke Nussdorfer Vuksanovič, uredila, Gremo v trg - Vipava v prvi polovici 20. st. skozi objektiv Ivana Možeta, Grafika Soča Nova Gorica, Pokrajinski arhiv v Novi Gorici 2000

Pogled z lesenega mostička med gospodarskim poslopjem za Lanthierijevo palačo in Podskalo na sotočju dveh izvirov Vipave v Podskali, 1909. Na desni strani fotografije je ob zadnji steni gospodarskega poslopja vodno kolo, ki je poganjalo vodno črpalko. Ta je oskrbovala s tekočo vodo ves grajski kompleks in fontano v grajskem parku pred Lanthierijevo palačo. Povzeto iz knjige M. N. Vuksanovič, uredila, Gremo v trg - Vipava v prvi polovici 20. st. skozi objektiv Ivana Možeta, Grafika Soča Nova Gorica, Pokrajinski arhiv v Novi Gorici.

Iskreno se zahvaljujem gospe Alenki Skupek, oktetu Castrum in dirigentki Nadji Bratina ter vsem Vipavcem za sodelovanje.

Upam, da bo to delo prispevalo h krepitvi sodelovanja, prijateljstva in solidarnosti med narodi v korist slovenskega naroda in prebivalcev, ki živijo v obmejnem območju in so nam tako dragi, ter da bomo tako lahko dosegli najvišjo raven pravega bratskega duha evropskih narodov.

Elena Mulic Angelini

Druga knjižna izdaja pa govori o naših prednikih in je ponatis knjige z dodatkom novih življenjepisov

Življenje ob trti in kršinu

Ponatis je izdala in založila Krajevna skupnost Vipava v 500 izvodih. Predstavitev te knjige je bila na predvečer kulturnega praznika 7. februarja 2012 v Kulturnem domu v Vipavi v dnevih hude burje. Kljub temu je ponatis pozdravilo kar veliko naših občanov.

Prisotne je najprej pozdravil predsednik KS **g. Milan Poljšak** z besedami:

Spoštovani Vipavci in Vipavke,
lepo je, da smo se v tako velike številu zbrali v dvorani Kulturnega doma Vipava, kljub mrazu in hudi burji, ki že dolgo časa zavija po vipavskih ulicah. Vsak izid nove knjige je za Slovence praznik, danes pa je še posebej praznik kulture KS Vipava, ki je izdajatelj in založnik druge dopolnjene in razširjene izdaje knjige *Življenje ob trti in kršinu*, v katerem so objavljena življenska pričevanja krajanov Vipave in okolice.

V imeni KS Vipava se ob tej priliki zahvaljujem vsem, ki so knjigo pripravljali, jo oblikovali in skrbeli, da je danes med nami, pa tudi vsem donatorjem, ki kljub kriznim časom niso vrgli prošnje v koš. Njihovo donatorstvo je zapisano v knjigi. Ko je bila knjiga že v tisku, sta jo podprla še dva donatorja. Še enkrat hvala vsem.

Veseli smo, da lahko predstavimo knjigo prav na predvečer slovenskega kulturnega praznika. Generacija, ki je v tej knjigi opisana, je cenila slovensko knjigo in veliko brala ob soju petrolejk. Upam, da bo knjiga ohranila svojo vrednost kljub medijskim spremembam sodobnega časa.

Vsem prisotnim iskreno čestitam ob slovenskem kulturnem prazniku in želim, da bi bila knjiga lepo sprejeta med našimi bralci.

Krajevna skupnost Vipava
vabi na predstavitev
dopolnjene in razširjene izdaje knjige

Življenje ob trti in kršinu

v kateri so objavljena življenska pričevanja
krajanov iz Vipave in okolice

v torek 7. februarja 2012 ob 19. uri
v dvorani Kulturnega doma v Vipavi

V programu bodo prepevale Sara, Meta in Klara
z dekliško vokalno skupino Škofljske gimnazije Vipava

Sourednica knjige **ga. Magda Rodman** je prisotnim spregovorila o poti, ki je pripeljala do ponatisa:

Lep in prijazen večer želim vsem, ki ste prišli nocoj v našo lepo dvorano.

Pozdravljam našega župana mag. Ivana Princesa, predsednika KS Milana Poljšaka, člane občinskega in sveta KS Vipava, predstavnike ustanov in šol in druge vabljene goste. Še posebej pozdravljam svojce naših pričevalcev, prijatelje in znanke, pisce in zapisovalce biografij ter moje zveste sodelavce, ki so z menoj delili delo in skrb pa tudi veselje, da smo skupaj prišli do ponatisa knjige *Življenja ob trti in kršinu*.

Ob prvi in drugi izdaji so me zvesto spremljali trije domačini: Dorče Premrl, Lucijan Bratuž in Tomaž Furlan, ki se trenutno nahaja v Ameriki, in dr. Marija Makarovič, ki me je v Podnanosu leta 1997 povabila, naj stopam naprej po poti zapisovalke življenjskih zgodb in ostala tudi naša strokovna svetovalka in sourednica. Vsi trije živijo in delajo v Ljubljani, Lucijan in Dorče pa sta ostala z dušo še vedno v Vipavi in sta danes med nami. Škoda, da se nocojšnje predstavitve zaradi slabega vremena ni mogla udeležiti dr. Marija Makarovič, je pa svoj nagovor posredovala pismeno.

Od prvega srečanja z gospo dr. Marijo Makarovič v letu 1997 sem dve leti zapisovala te zgodbe, hodila po hišah s starim pisalnim strojem Facit. Zgodbe so se nabirale, vsaka je bila enkratna in neponovljiva. Nekaj teh zgodb so zapisali tudi svojci naših starostnikov. In ko se je nabralo 27 primerov je dr. Marija Makarovič rekla, da je to dovolj za eno knjigo. Gospe Linda Kogoj in Majda Sever sta začeli prepisovati besedila iz tipkopisa na računalnik. Za lep jezik je poskrbel Dorče, oblikovno pa sta knjigo uredila Lucijan in Tomaž.

Prvo knjigo smo izdali leta 2000 in je bila kmalu razprodana. Zato smo se v letu 2010 odločili za njen razširjen ponatis in mu dodali še 17 zgodb, ki so bile po večini že objavljene v Vipavskem glasu, glasilu KS Vipava, nekatera pričevanja pa smo pripravili posebej za drugo izdajo.

V veseli družbi na predstavitvi knjige *Življenje ob trti in kršinu*, v Vipavi 7. februarja 2012 - Lucijan, Magda in Dorče

Zgodbe si sedaj sledijo v zaporedju po letnicah rojstva zapisanih. Razširjen ponatis bogati 242 starih fotografij iz družinskih albumov, med katerimi segajo najstarejše tja v leto 1891. Njihov izbor naslika bralcu podobo življenja in dela Vipavcev v 20. stoletju. Od skupaj zapisanih 44 je danes živih še 7 pričevalcev: Jožefa Petkovšek, Anton Cizara, Dora Seljak, Peter Bago in Bogomira Bajc, vsi iz Vipave, Marija Gul iz Lož in Fani Ferjančič z Goč, trije so v Domu ostarelih Ajdovščina, štirje pa so v domači oskrbi. Najstarejša krajanka je Jožefa Petkovšek, ki je 31. januarja letos dopolnila 101 leto, najstarejši krajan pa je Anton Cizara, ki je isti dan dopolnil 97 let. Žal nam je drugi stoletnik Matija Ambrožič s Slapa umrl pred izdajo naše knjige. Po zaslugi svojcev smo uspeli njegovo zgodbo zapisati in je objavljena v knjigi.

Škoda, da se zaradi zime naši starostniki niso mogli udeležiti tega slavlja, so pa danes v mislih med nami. Prosim svojce, da jim prenesejo naše najlepše želje in tople pozdrave.

Ob branju te knjige boste spoznali pestrost in zvočnost naše stare vipavščine, obarvane s soncem, burjo, zemljo in našim vinom, ki jo je po zvočnem posnetku pripovedovalca Karla Premrla iz Vipave zvesto prepisal domoznanec prof. Franc Černigoj iz Ajdovščine in jo prvič objavil v naši knjigi. Na koncu knjige pa boste našli simpatičen slovarček narečnih besed in rečenic, ki ga je z občutkom za domačo besedo sestavil Dorče. Knjiga omogoča pogled tudi v duhovno zakladnico naših prednikov, živih in mrtvih. V njej je razodeta veličina vsakdanjih malih ljudi, ki so doživljali staro Avstrijo, Italijo, Jugoslavijo in končno samostojno Slovenijo, po kateri so hrepeneli in se zanjo tudi borili, spoznajmo jih in se od njih kaj naučimo saj so »besede dedov vir modrosti«, kot pravi slovenski pregovor.

Zapisi se s to knjigo ne bodo končali. Objavljali jih bomo še naprej v Vipavskem glasu. Vabimo zato vse mlajše svojce, ki bi želeli in hoteli zapisovati življenjsko pot svojih domačih, da to čim prej storijo. Imamo še veliko starostnikov, ki bi nam znali povedati marsikaj zanimivega in poučnega in čakajo, da jih bo kdo poslušal. Tako se bo gradivo nabiralo morda še za tretjo izdajo *Življenja ob trti in kršinu*.

Življenje ob trti je lepo, veselo, ob *kršinu* pa pusto in trdo, kakor ni cvetja brez trnja, tako ni življenja brez kršina. Podobno se je godilo našim prednikom in se godi tudi nam vsem in vsakemu posebej.

Zgodovina nekega rodu, vasi in trga in tudi države se začne takrat, ko to nekdo odkrije in to napiše. To velja za velike zgodovinske dogodke pa vse do majhnih in osebnih zgodb. Zato smo zapisovali zgodbe naših ljudi. Vse, kar ni zapisano ali povedano, je za naslednje rodove izgubljeno. Upam, da bodo Vipavci to cenili in radi brali.

Jože Petkovšek, Karmen Rodman in Karolina Kobal med kulturnim programom na večeru predstavitve knjige o Vipavcih

Ob koncu bi se rada zahvalila mojim sodelavcem za prijetno sodelovanje, pevkam Meti, Sari in Klari z vokalno skupino Škofijske gimnazije Vipava, hvala svojcem, ki so pomagali pri organizaciji te prireditve, vsem donatorjem, še posebno občini Vipava in Krajevni skupnosti Vipava, ter članom Folklornega društva Vipava za dobro počutje ob koncu predstavitve.

Pomen življenjske pripovedi

Pravijo, da je afriški zgodovinar, pisatelj in jezikoslovec Anadou Hampate Ba avtor izreka: »Kadar v Afriki umre star človek, skupaj z njim v plamenih izgine cela knjižnica.« V izreku je s slikovito prispodobno visoko ovrednoten pomen raznovrstnega in znanja, ki ga premore starejši človek.

Družboslovne vede – in med njimi zlasti etnologija – v svojih raziskavah upoštevajo pričevanja ljudi iz vaškega in mestnega okolja. V delih, ki obravnavajo gmotne in duhovne kulturne sestavine ali način življenja posameznih družbenih skupnosti, so pričevanja posameznikov nujno posplošena. Redke neposplošene, večinoma iz besedne zveze iztrgane pripovedi posameznikov pa so v najboljših primerih navedene večinoma le kot ilustracije. Na ta način se posameznikovo vedenje, njegovo znanje in izkušnje, njegovo doživljanje sveta in njegovo razmerje do sveta izgubi v bolj ali manj stvarnem posplošenem prikazu dejstev.

Naj povem bolj nazorno: Razni uradni, statistični podatki so brez dvoma vsestransko koristni. Na primer število padlih v prvi svetovni vojni vsekakor objektivno priča o strahoviti moriji tistega časa. Ob suhoparnih številkah pa prav ničesar ne zvemo, kako so izgubo očeta, sina ali brata doživljali njihovi svojci – matere, žene, otroci. Dalje, statistike in med njimi zlasti matične knjige pričajo, da so še po drugi svetovni vojni na podeželju prevladoval družine s številnimi otroki. Stvarni podatki pa nam prav nič ne povedo o raznih medsebojnih družinskih odnosih. In, na primer, znano je število ljudskih šol in šoloobveznih otrok pred prvo svetovno vojno in med svetovnima vojnama. O dejanskem obiskovanju šolskega pouka pa zvemo precej več pri ljudeh, ki so preživljali svoje otroštvo v navedenem času.

Vse kaže, da so tudi za preučevanje načina življenja ljudi oziroma raznih obdobj njihovega življenja nemerljiva pričevanja vsaj enako pomembna – če že ne pomembnejša – kakor merljiva. Zato je treba razne gmotne in družbene pojave vrednotiti z več zornih kotov.

Osebnosti življenjepisi, ki nam razkrivajo posameznikovo osebno razmerje do sveta in dojemanje sveta, so eden izmed mogočih pogledov. Življenjske pripovedi nas najbolj neposredno in prvinsko poučijo o vseh človekovih življenjskih obdobjih, o otroštvu, o obdobju odrasčanja, o srednjih in zrelih letih ter starosti. V njih se neposplošeno, čeravno močno subjektivno razkriva posameznikovo razmerje do ožjega družinskega in obdajajočega okolja. Življenjske pripovedi pričajo o človekovem odnosu do svojcev in drugih ljudi in njegovem sodelovanju pri različnih vsakdanjih pojavih in v posebnih okoliščinah.

Zato naj oblikujem vodilno misel: Ko umre katerikoli človek, pokopljemo z njim enkratno, neponovljivo bitje in samo njemu lastno razmerje do sveta. Z zapisovanjem in objavljanjem osebnih življenjskih izpovedi pa se korak za korakom približujemo resničnejši podobi o ljudeh in resničnejši podobi sveta.

Med branjem druge dopolnjene in razširjene izdaje življenjskih pričevanj 43 krajanov iz Vipave in okolice se srečujemo s posamezniki in z njihovimi družinami, ki so se vsaka po svoje pretikale skozi življenje, naj so bile med revnejšimi ali premožnejšimi. Srečamo se, podobno kot pri naših tržaških in goriških rojaki, z neznanskim trpljenjem in pokončnostjo, s katero so vztrajali v ohranjanju slovenske identitete za časa fašizma. Srečamo se tudi z nepredstavljivo žalostjo za padlimi v prvi svetovni vojni in grozodejstvu druge svetovne vojne. Srečamo pa se tudi s pristrčnimi in sonca polnimi doživetji, ki so prav tako kot žalostna opisana z nenavadno darovitostjo njihovih avtorjev in avtoric.

Brez velikega in požrtvovalnega prizadevanja gospe urednice Magde Rodman pa teh ponovnih srečanj ne bi bilo. Zato ji velja najtoplejša zahvala!

Sestavek dr. M. Makarovič je na predstavitvi prebrala Nadja Rodman Koradin

dr. Marija Makarovič

Svoje vtise ob branju ponatisa knjige Življenje ob trti in kršinu nam je poslala tudi naša zvesta bralka in pisateljica **ga. Dorica Makuc**

Ob ponatisu knjige Življenje ob trti in kršinu

Ponatis knjige »Življenje ob trti in kršinu« je izšel v Vipavi v februarju mesecu kulture in slovenskega praznika 2012. 27 življenjskim zgodbam starosvetnikov Vipave in okolice, iz prve povsem razprodane knjige, je bilo sedaj dodanih še 17 dragocenih življenjskih pričevanj domačinov. Sourednica bogate zbirke najrazličnejših usod gospe Magda Rodman nas seznaja: »Kako so Vipavci delali, mislili, molili, se ženili, kako in kje preživljali prvo in drugo svetovno vojno, kje vse so nosili vojaško suknjo in kako so doživljali staro Avstrijo, Italijo, Jugoslavijo in končno samostojno Slovenijo, po kateri so hrepeneli in se zanjo borili.«

Hišna vrata so se odpirala in zapirala, mnogo pristnih pripovedi so prispevali sami domačini, še več jih

je zapisala neutrudna Magda Rodman - Bajcova. Povsod je bila lepo sprejeta in od vsakega obiska se je vračala domov bogatejša. Tak občutek sem imela tudi sama, ko se mi je ob vsaki zgodbi vedno bolj odstiralo zakulisje življenja ljudi, ki so živeli in nekateri še živijo »ob trti in kršinu«, ki ponazarja lepoto in trdoto življenja v Vipavski dolini.

Pomagala nam je priti na svet

Nekoč so matere na podeželju rojevale doma s pomočjo babice, ki je bedela nad njimi od začetka do konca poroda. In to delo je v 13 vaseh občine Vipava, v času italijanske okupacije in še tudi po drugi svetovni vojni, opravljala edina »babica Vika Jamškova«. Viktorija Jamšek, roj. Čuk na Slapu leta 1896, je babiško šolo v Trstu obiskovala leta 1922; delo babice je opravljala od leta 1923 do upokojitve 1954. Umrla je v Vipavi leta 1978. Njeno delo je bilo posebno težko v vojnem času, saj so jo k podnicam ob »coprifuoco« spremljali oboroženi vojaki, sprva Italijani, za njimi Nemci, potem četniki in celo Mongolci. K porodnicam je babica Vika hodila v glavnem peš, tudi na Nanos, tako ponoči kot po dnevi. Pomagala je »spraviti na svet« vse, ki so se takrat rodili! Družine so imele po deset in več otrok, toda ljudje so ji popolnoma zaupali. Vika Jamškova je reševala novorojence in njihove matere.

Babica Viktorija Jamšek z dojenčkom, ki mu je pomagala na svet

V italijanski šoli smo bili ščavi

Tako je v svojih spominih zapisal vipavski kmet Stanislav Bizjak, rojen 1913. leta pri Bizjakovih na Gradišču. Imel je srečo, da je hodil še v slovensko šolo razen v zadnjem razredu osnovne šole, ko ga je učil italijanski učitelj Calandrino, rodом iz Sicilije. *»Bil je zelo strog in surov do nas! Zmerjal nas je s »ščavi«. Zanj smo bili »brutti porci« – svinje umazane!«* Preden je šel v šolo, je moral osnovnošolec gnati živino eno uro daleč na pašo in jo prišel iskat po koncu pouka. *»Starša sem spoštoval, otroci smo jih ubogali na besedo, nikoli nas niso telesno kaznovali. Doma smo vsak dan molili jutranjo molitev, zvečer pri petrolejki pa rožni venec, vseh pet delov. Mama je molila naprej. Starša sta bila preprosta kmeta, imela sta štiri otroke, jaz sem se rodil 1913. leta. Oče je moral kmalu v prvo svetovno vojno in v vojski ostal vsa štiri leta. Domov se je vrnil 1918 ves izmučen in bolan od malarije. Trte sem se naučil cepiti pri petnajstih, tudi sadje sem se že mlad naučil saditi, cepiti in gojiti. Kosili smo vse ročno, tudi žito smo želi s srpi. Bilo ga je malo, več je dala koruza in tako smo jedli koruzni kruh, polento in krompir.«*

V partizanski uniformi v Ajdovščini leta 1950

K vojakom kot edini sin Stanislav Bizjak ni bil potrjen, toda moral je postati »avanguardista«, dobil je »deviso«, a jo je kmalu vrnil. Ni imel časa za vojaška predavanja, pa tudi tiste obleke ni hotel obleči. Ni se bal groženj lokalnega zaupnika fašistov.

V spominu Stanislava je ostal pogreb vipavskega pesnika Draga Bajca, ki so ga šli šolarji kropit, čeprav so ga stražili karabinjerji. O štirikrat prestavljenem pogrebu preganjenega visokošolca na padovanski univerzi, organizatorja TIGR-a na Vipavskem, ki je tragično umrl leta 1928 v Biljah, nam govori zbirka pesmi »Drevo sem«, ki je izšla v Vipavi leta 2004 ob stoletnici pesnikovega rojstva.

Komaj smo čakali, da se bo ta neumna vojska končala

Če Stanislavu Bizjaku ni bilo treba v italijansko vojsko, pa jo je do dobra okusil Rafael Premrl iz Vipave. Dolgi sedem let je bil italijanski vojak. Letnik 1911 je bil pod Italijo še s petimi domačini vojaško potrjen, in kot se za »visto spodobi«, so fantje okrasili voz s smrečjem in rožami v barvah slovenske zastave: rdeči, beli in plavi. Imeli so velike sitnosti s karabinjerji, ker niso imeli italijanske zastave, celo iz gostilne »Pri Maksu« v Ajdovščini so jih pregnali. Toda vrnil so se v Vipavo, pognali konje v golop, šli po okoliških vaseh in veselo s plesom v dvorani na Tabru zaključili ta dan. Vojaški rok je Rafael Premrl služil osemnajst mesecev v Toskani. Bil je v pehotnem regimentu, purš italijanskemu majorju, pozneje so ga poslali v kuhinjo, kjer so bili sami Slovenci, kuhali so dobro in pošteno.

Leta 1939 se je Rafael Premrl iz Tabra znašel spet v italijanski vojski v Arezzu, od koder so ga kmalu poslali v Abesinijo, v bližino Addis Abebe. V glavnem se je italijanska vojska premikala peš, spali so pod milim nebom, vročina je bila neznosna, vodo so iz čutare delili med sedemdeset vojakov po žličkah. Nepozaben dogodek, ki se ga je Rafael nerad spominjal, je bil obisk abesinske vasi. *»Cela vas – hiše iz blata brez oken*

in vrat – je bila požgana in iz nje se je valil dim. Ko smo prišli bližje, smo zagledali dvanajst velikih kupov pepela, v katerem so bili še vidni ostanki človeških kosti. V Abesiniji sem zbolel za rdečo grižo, niso me zdravili, zdravnika ni bilo, ležal sem mesec dni kot mrtev pod šotorom. Ozdravel sem in se po Afriki klatil polnih osemnajst mesecev.« Končno se je Rafael Premrl 1941 leta vrnil domov, kjer so bile politične razmere zelo napete. Bil je mobiliziran v partizansko vojsko in postal borec Gradnikove brigade.

»Ko je zasijala svoboda, smo bili seveda vsi srečni, vendar smo kmetje takrat dosti pretrpeli. Bila je obvezna oddaja. Vse, kar smo pridelali, so popisovale posebne komisije, ki so hodile po hišah, in dosti smo morali obvezno oddati, tako živino kot pridelke.« Svojo zgodbo je skoraj devetdesetletni vipavski kmet zaključil žalostno. »Kot kmet nisem dobil nobenega penziona, niti italijanske penzije, čeprav sem nosil italijansko vojaško suknjo celih sedem let.«

Vipavci pri vojakih v italijanski vojski leta 1941 v Cuneu v Italiji: čepijo Stane Naglost - Martinov, Rafael Premrl - Drejdlnov, Ivan Pregelj - Felcov, stojijo Jožko Premrl - Rafinov, Franc Bavčer - Skukov in Dore Rehar - Reharjev.

Mi ne bomo hlapci Lahov

Iz osebne zgodbe trgovca Stanka Poniža se nam odkriva živahno življenje vipavskega središča, kjer so odigrale pomembno vlogo številne trgovine, gostilne in pekarnice. V takratni Via Roma sta po smrti staršev pred drugo svetovno vojno prevzela trgovino Stanko Poniž in pekarno brat Milan.

Takrat so prihajali po nakupih v Vipavo ljudje tudi iz sosednjih vasi, bilo je dosti takih, ki so blago plačali, ko so lahko kaj prodali. Poniževi so bili zavedna slovenska družina in Stanko je po ukinitvi slovenske šole skrivaj prejemal iz Gorice v zabojih slovenski abecednik »Prvi koraki«. Bil je zelo dejaven v vipavski celici TIGR-a in povezan tudi s pivško trojko; vipavski trgovci, gostilničarji, večji kmetje so zbirali in nosili hrano in obleko v skrivališča trojk. Kasneje pa so se prav tako odzvali partizanom. Italijanskim oblastem je bil Stanko Poniž vseskozi sumljiv, bil je večkrat zaprt; leta 1932 v tržaškem Coroneu na razpolago Posebnemu sodišču iz Rima, vendar zaradi pomanjkanja dokazov izpuščen. Ko so februarja 1943 italijanske oblasti vpoklicale tudi starejše letnike in jih vključile v posebne delovne bataljone, so tudi Stanka nasilno odpeljali z drugimi številnimi Vipavci na Sardinijo. Njegovo ženo Božo so kmalu za tem aretirale in odpeljale v tržaške zapore, kjer je bila hudo mučena, saj je »okusila« strašno trpljenje z leseno »kišto« kot mnoga primorska dekleta in žene. Stanko se je po razpadu Italije pridružil narodnoosvobodilnemu boju in s prekomorci prišel na jugoslovanska tla. Kljub slabemu zdravju se je po vojni vključil v obnovo Vipave in pomagal pri kulturnem, gospodarskem in političnem življenju. Na prvih povojnih volitvah je bil izvoljen za predsednika krajevnega ljudskega odbora, potem se je zaposlil v trgovini kot poslovođa Okrajne gospodarske zadruge. Kasneje je Stanko Poniž postal v lastni trgovini uslužbenec Trgovskega podjetja Vipava, ki je imelo v njegovi hiši tudi svojo pisarno. Najbolj ga je leta 1958 prizadela nacionalizacija poslovnih prostorov njegove trgovine in dela gospodarskega posloplja. Tudi pri urejanju delovne dobe je doživljal krivico, celo status spomeničarja 1941 mu ni bil priznan. Stanko Poniž je umrl leta 1961, ne da bi dočakal zaslužen pokojnino. Magda Rodman je ob petdesetletnici njegove smrti v Vipavskem glasu št. 92 marca 2010 zapisala: »Bil je pokončen Slovenec in dober človek. Ni se spraševal, kaj mu bo dala domovina, ampak kaj mora on storiti zanjo.«

Poniževa družina leta 1949, spredaj Boža in Stanko s hčerko Tatjano, zadaj stojita sinova Jurij in Stanko

Z občutljivostjo in zavestjo se je poslušalka in zapisovalka Magda Rodman - Bajcova namenila rešiti vse, kar je pristno narodnega, domačega, starega in lepega v Vipavski dolini. Tako se ohranjajo domovinske vrednote: družine, jezika, vere, zgodovine in kulture in njihov spoj je v času najhujšega trpljenja primorskih Slovencev opogumljal trpeče ljudstvo in ohranjal njegovo zvestobo svojemu narodu.

Dorica Makuc

Vipavski šolski zvon

2. del

Najstarejši ohranjen zvon v Vipavi iz 1711. leta

Zanimivo, da skoraj vsak dan slišimo glas zvonov, o njih pa skoraj nič ne vemo. Premalo se zavedamo dejstva, da ni tako mogočnega glasbila, ki bi lahko tako močno vplivalo na duševnost človeka kakor zvon. Zvonovi so današnjemu človeku večinoma pravi tabu. Zanje se zmeni šele takrat, ko mu s svojo prijetno melodijo pričarajo lepe občutke ljubezni ali ko ga zmotijo zaradi premočnega in neuglaščenega razbijanja. Glasba zvonov lahko prav v vsakem poslušalcu prebudi globoka občutja veselja ali žalosti. Kadar so zvonovi med seboj uglašeni, je tudi glasba uglašena. Na poslušalca deluje kakor zdravilo in je pravi blagoslov. V prostor vnaša mir, veselje, radost in ljubezen. V nasprotnem primeru ustvarja nemir in razburja. Ne pozabimo, da so zvonovi zelo mogočna, a nežna glasbila, ki sežejo s svojim glasom do vsakega srca. Dobro je, da jih bolje spoznamo in pravilno uredimo. Razvoj in raba zvonov segata daleč v preteklost. Današnji zvonovi so iz kovine, čašam podobno izoblikovana glasbila, z zvonečim spodnjim robom ter krilom, in nemim temenom (klobukom). K zvenenju ga zbujajo nihanje – jukanje zvona (kolebanje) ter v notranjosti nameščenega gibajočega kladiva (kemblja), ki niha in je z usnjem ločen od zvona. Poznamo več vrst zvonov. Razvrščamo jih po teži, obliki in materialu, iz katerega so uliti. Tako dobimo različne barve in višine glasu. Več zvonov, uglašanih med seboj, imenujemo zvonilo. Zvonovi morajo

biti med seboj čim bolj uglašeni.

Kakor ostali instrumenti, so morali tudi zvonovi prehoditi dolgo pot počasnega razvoja. Od preprostih oblik v začetku do sedanje tehnične dovršenosti. Enega najstarejših najdenih, 3000 let starih, bronastih ulitih zvonov iz Ninive, hranijo v muzeju v Londonu. Ulit je iz zlitine, v razmerju 85 % bakra in 15 % kositra. Razmerje je približno takšno, kot ga danes uporabljamo za izdelavo zvonov (77 % bakra in 23 % kositra).

Zvonovi so zagotovo eno izmed najstarejših glasbil. Znanstveniki menijo, da so prve zvonove začeli izdelovati v Indiji in na Kitajskem. Marko Polo nam poroča, da so jih že v 13. stoletju uporabljali za naznanjanje dnevne ure, vstaj in požarov. V Svetem pismu prav tako zasledimo, da je na vrhnji obleki velikega duhovnika viselo dvanajst prišitih zvončkov, ki so cingljali, ko je vstopil ali izstopil v svetišče (2 Mz 28, 33-35).

Poimenovanje zvonov je bilo v preteklosti drugačno, kot je danes.

Staroslovanska beseda »tintinnabulum« ali »klakol« pomeni ZVON. Današnja beseda zvon izhaja iz korena »zven« in pomeni prvotno sonus. Zelo stara beseda za zvon, »Ghana« (han – udarjati), je iz jezika sanskrt, najstarejša latinska beseda za zvon pa je »clocca«.

Izdelava prvega večjega cerkvenega zvona se pripisuje irskemu menihu sv. Forkernu, ki goduje 17. februarja. V Trimu so ga izvolili za škofa. Umrl je konec 5. stoletja. Za svojega zavetnika so ga izbrali livarji, zvonarji in pritkovalci. Domnevamo, da so v 6. stoletju v naše kraje zvonove prinesli potujoči menihi iz Irske. Glasovni razvoj se je najbolj razvijal do 15. stoletja. Zvonarji so takrat znali zelo dobro izdelati uglašene zvonove. Način, kako so to dosegli, je bila strogo varovana tajnost. Ker tega znanja mnogi livarji niso želeli izdati svojim potomcem, je to znanje izumrlo. Celo današnja moderna tehnika izdelave zvonov njihovega znanja ne more prekositi. Iz turških časov, ali morda celo prej, izhaja pri nas posebno ročno zvonjenje – igranje na zvonove, ki ga imenujemo pritrkavanje. Do danes sem nekaj desetletij natančno preučeval stare zvonove, njihove glasove in izdelavo. Vedno bolj občudujem stare mojstre livarje, njihovo natančno delo in znanje. Žal je v našem narodu in mišljenju prisotna velika duhovna zaslepljenost in neznanje, zaradi česar umetniška dela propadajo. Danes redki aktivni livarji ne znajo več izdelati tako kvalitetnih zvonov kot nekoč. V Sloveniji delujeta le še dva. Menim, da za razvoj in ohranjanje zvonov, poučevanje zvonarjev in glasbenikov – pritkovalcev, kot tudi za nekoč priznano obrt izdelovanja zvonov in za delo livarjev, naredimo zelo malo.

O tem, da je tradicija zvonov v Vipavi zelo stara, priča bogata zgodovinska zapuščina.

Slika 6: Bronast zvonček (2. - 4. stoletje)
Figure 6: Small bronze bell (2nd - 4th century)

Prvi ohranjen bronast zvon iz 2. ali 4. stoletja je bil pred leti najden v Vipavi pri izkopavanju temeljev za severno vojašnico. Vse dosedanje cerkve in kapele so imele svoje zvonove.

Na porušeni stari cerkvi sv. Marka (prezidana 1539) je domnevno v niši nad vhodnimi vrati najprej visel en manjši zvon. Kasneje so sezidali zvočnico za tri zvonove, kar je razvidno iz Valvasorjevih risb. Po Valvasorju je nov manjši zvon visel na vrhu zvočnice. Leta 1541 ga je ulil livar Bernardi. Možno je, da ta zvon danes visi na Gradiškem zvoniku.

Žal je bil zvon ubit in ponovno

varjen, in to prav na mestu letnice, tako da je ni moč več razbrati. Pod njim sta visela še dva zvonova iz leta 1742 in 1744, delo livarja Josefusa Samasse iz Ljubljane. Vojne vihre so mnoge zgodovinske zvonove pobrale in jih pretopile v orožje. Tako so končali večinoma vsi zvonovi iz Vipave.

Prav tako se zdi, da so tudi na Lanthierjevi grajski kapeli že od začetka viseli trije zvonovi. Danes je ostala ohranjena na strehi kapele le zvočnica za tri zvonove. Kapela je uničena.

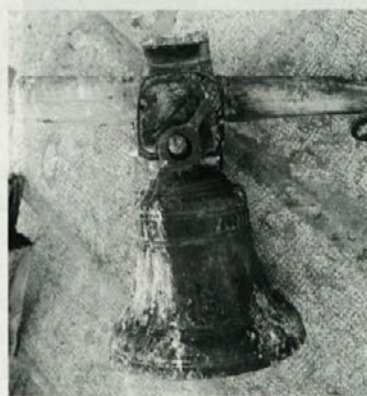
Cerkev sv. Marka pred letom 1913, zvočnica za tri zvonove

Leta 1861 je bila zgrajena nova šola. Na strehi v manjšem zvoniku je bil postavljen manjši bronasti zvon (slika levo), ki je bil težak 130 kg. Iz starih slik, ohranjenih vrtišč in hrastove konstrukcije je razvidno, da je nekoč visel na tem mestu velik zvon.

Po ustnem pričevanju domačinov naj bi tudi tega ulil livar Samassa. Ta je naznanjal in vabil k učenju do leta 1919. Ko je prva svetovna vojna pobrala zvonove z namenom, da jih prelije v topove, je pobrala tudi prvotni šolski zvon iz leta 1861.

Prvi zvon na stari šoli leta 1902 (slika levo)

Prvotno vrtišče prvega zvana. Na sliki manjši zvon, obešen 1922. leta (slika desno)

Na njegovo mesto so leta 1922 prinesli manjši zvon, ki je bil vlit leta 1711.

Mojster kovač Šček je pri obešanju zvona na njegovo krilo vgraviral letnico 1922.

Po pripovedovanju sedaj že pokojnega gospoda Vinka Premrla, rojenega 1913, in najstarejšega še živečega zvonarja, pritrkovalca, mojstra urarja, gospoda Antona Cizera (roj. 1915), so ta zvon najbrž prinesli iz cerkvice sv. Marka ali pa iz starejšega poslopja pri farni cerkvi, ki je služilo za poučevanje. Med vojno so ga skrili, da ga niso odpeljali.

Podatki o zvonu:

Napis ANNO 1711, teža zvona 13 kg, udarni glas es3 -8/16, debelina udarnega obroča 22 mm, teža kovanega kemblja 0,80 kg, širina zvona 263 mm, višina zvona 320; jarem je lesen, izdelan iz hrasta, ležaji so drsni, kovani iz mehkega železa; visel je na dveh lesenih hrastovih nosilnih gredah, korenika je suličasta, ulita, držalo kemblja je železno, gonilni drog raven, lesen, izdelan iz hrastovega lesa. Zvon je lepo izdelan. Vlil ga je potujoči beneški livar.

Na pobočju krila ga krasijo štiri ikone evangelistov, na spodnjem robu ima dve črti in tri črte v terčnem pasu. Štiri črte objemajo napis. Na vratu ima pas okrasnih ornamentov.

Zvon je bil v uporabi do leta 1948, ko je tedanja oblast prepovedala njegovo uporabo.

Vsa ta leta je zvon na varnem sameval v zvoniku. Med tem časom so starejši pritrkovalci, domačini, pod vodstvom mojstra Antona Božiča, gojili upanje, da bi ga sneli in ga shranili pred uničenjem. Njihova bojazen se je kmalu uresničila. Pri zadnji obnovi strehe na stari šoli so ga neuki zidarji malomarno vrgli z line, da je počil. K

sreči so domačini to opazili in kovač Ignac Česen, ki ima svojo kovačijo blizu šole, ga je ponovno namestil na staro mesto, a ne za dolgo. Kmalu za tem so na šolo namestiti gasilsko sireno. Nekdo med monterji je očitno zvon odnesel. Stari zvonovi so namreč zelo dragocene in iskane starine. Starejši ljudje so to čez čas opazili in o tem povprašali v bližnji kovačiji, od koder se lepo vidi šolo. Sum je padel na monterje, zato so o kraji obvestili policijo. Policiji je uspelo, da je dobila nepridiprava in zvon so vrnili nazaj. Ponovno je bil nameščen v zvonik. Starejši, ki so v svoji mladosti

obiskovali staro šolo, so ga poslušali vsak dan. Mnogi so želeli, da bi ponovno lahko slišali njegov glas. Večkrat so me kot kolavdatorja prosili, da njihovo željo posredujem pristojnim institucijam, zato sem obvestil občino Vipava in krajevno skupnost. Menil sem, da bi bilo primerno, če bi zvon usposobili, da bi ponovno zazvonil ob častitljivi obletnici stare šole.

Leta 2009 sem v ta namen opravil popis in vse potrebne meritve. Ugotovil sem, da star zgodovinski zvon ni

več uporaben, predstavlja pa pomembno kulturno dediščino. Predlagal sem, da ga snamemo in restavriramo, na njegovo mesto pa namestimo novega in večjega. 14. aprila 2011 sva z mojstrom livarjem zvonov, inž. Jakobom Mostarjem, zvon snela in

ga odnesla v Ljubljano, kjer so ga restavrirali.

Obnovljen in restavriran star šolski zvon je bil prvič predstavljen v prostorih nove šole, 14. decembra

2011, na proslavi ob 150-letnice stare šole v Vipavi. Učenci in učitelji so v pristrčni kulturni prireditvi predstavili razvoj šolstva v Vipavi. Pripravili so tudi slikovno razstavo o stari šoli ter predmete iz tistega obdobja.

IN KAKO JE DANES?

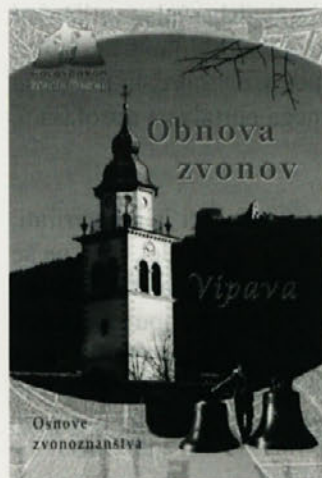
Že nekaj časa opažamo, da v domačem župnijskem zvoniku ni več ubranega zvonjenja. Vzrok temu je okvarjena in dotrajana oprema zvonov.

Po pripovedovanju starejših ljudi so bili še pred prvo svetovno vojno v zvoniku na leseni hrastovi konstrukciji obešeni trije lepo ugašeni (septimni) zvonovi livarja Samasse iz Ljubljane. Zvonove so med vojno vrgli iz zvonika in jih odpeljali. Nikoli več jih niso vrnil. Pred drugo svetovno vojno so kupili nove (oktavne) italijanske izdelave. Vojna je zopet pobrala manjše in ostal je samo velik zvon. Danes v zvoniku visijo štirje bronasti zvonovi. Manjši trije zvonovi so bili obešeni v zvonik leta 1972, vendar niso najboljše glasovno usklajeni s starejšim večjim zvonom iz leta 1931. Zadnje kolavdatorske meritve, ki so bile opravljene z namenom obnove, so pokazale na velika in nedopustna glasovna odstopanja. Zvonovi visijo na dotrajani, stari železni konstrukciji iz časov pred drugo svetovno vojno. Ta se je nevarno povescila in po mnenju statika obstaja velika verjetnost, da bi se ob nadaljnji uporabi zvonovi poškodovali ali celo ubili. Na pobudo g. župnika msgr. Franca Pivka, pritrkovalcev, gospodarskega cerkvenega sveta ter s pomočjo škofijskega kolavdatorja, je v teku priprava načrta obnove zvonov, varčnega pogona zvonov, modernejših urnih nastavljalnih kladiv, izdelave nove lesene konstrukcije in novih lesenih stopnic.

Z zamenjavo treh malih razglašanih zvonov z novimi bi v Vipavi ponovno dosegli ubrano zvonjenje. Poudariti moram, da so zvonovi glasbila in kot taki morajo biti čim bolj ugašeni med seboj, saj to vpliva na kvaliteto življenja vseh prebivalcev trga. Vipava se prav tako lahko pohvali s številnimi drugimi kulturnimi spomeniki. Nekateri so v fazi obnove, kot Lanthierijeva grajska kapela, v katero bi veljalo vrniti manjše tri zvonove, nad vrata pa postaviti odstranjeno ploščo z obeležjem italijanskemu pisatelju Carlu Goldoniju. Prav tako bi bilo pomembno pred grad postaviti prvotne grajske kamne, obeležiti kraj podrte cerkve sv. Marka, označiti temelje cerkve in postaviti bronasti posnetek makete z večjezičnim opisom, na pokopališki kapeli pa v prazne line zvočnice postaviti tri manjše zvonove. Ureditve pa je potreben tudi zvonik na Gradišču. Pri obnovi mnogih spomenikov pa še nismo končali. Preko 300 let stara, nekoč ena najbolj modernih stolpnih ur, sedaj v zvoniku propada in čaka na obnovo. Lepo bi bilo, če bi se obnovljena nekoč ponovno oglasila.

Upam si trditi, da si vsi želimo prisluhniti ugašeni, ubrani in mehki glasbi zvonov. V vipavskem zvoniku so takšni zvonili že dolga stoletja, vse tja do prve svetovne vojne. Sedanji so že uničeni in razglašeni ter potrebni zamenjave. Verjamem, da nobeno delo in žrtev ne bosta odveč, da to s skupnimi močmi lahko dosežemo. Zdaj je pravi čas, da po vzoru drugih župnij, ki so uredile zvonove, storimo to tudi mi. Za vzor in zgled naj nam bodo naši modri in podjetni predniki. Kdo nas bo še cenil, če ne bomo sami poskrbeli za kulturne objekte, ohranjali svojo zavedno narodno kulturo in navade naših prednikov prenašali na mlajši rod?

Več o tem v knjigi »Obnova zvonov v župniji sv. Štefana v Vipavi«

Veliki zgodovinski zvon je potrebno ohraniti

V osnovi ima veliki zvon posebno čist glas, z izrazitimi ugašenimi postranskimi glasovi, ki mu dajejo lepo barvo. Zagotavljam, da je njegov zvok zelo kvaliteten, kar dokazujejo meritve, ki jih navajam v kolavdatorskem zapisniku. Zdaj ima pri zvonjenju uničen glas, ker visi na nepravilni železni konstrukciji z neprimernim železnim jarmom in je v njem pretrd, pretežak in nepravilen pregibni kembelj. Tega bi bilo potrebno takoj odstraniti, saj lahko poškoduje zvon (mu odlomi ulito uho, na katerem visi) ali ga celo ubije. Če bo prišlo do tega, bo zvon zagotovo uničen, saj se je podobno zgodilo že v več zvonikih po Sloveniji. S tem bi nastala ogromna materialna in nedopustna kulturna škoda, saj predstavlja prav ta zvon neprecenljivo zgodovinsko in kulturno bogastvo naših vipavskih prednikov, poudariti pa je potrebno tudi to, da gre za izvrstno ugašeno glasbilo, ki jih danes ni več moč nadomestiti. Se tega dejstva domačini dovolj zavedamo?

O novem šolskem zvonu in obnovi vipavskih zvonov pa več prihodnjič.

(se nadaljuje)

Kolavdator zvonoslovec Mark Česen

Prenova Lanthierijeve graščine

Potem ko je jugoslovanska vojska zapustila Slovenijo in s tem tudi Lanthierijevo graščino, je le-ta dve desetletji čakala, da se znebi neustrezne preobleke in pokaže vsaj del ohranjene nekdanje lepote.

Že sondaže, ki jih je z odstranjevanjem gornjih plasti ometov in beležev opravil restavrator Klavdij Zalar, so pokazale, da so bile skoraj vse površine zidov ter stropov poslikane, in sicer v različnih obdobjih. Prvotno

ravne in poslikane tramovne stropove nad pritličjem so v baroku odrezali ter jih nadomestili z oboki, naslonjenimi na renesančne poslikane stene. To je bilo še dodatno potrjeno ob odstranitvi nasutja nad oboki, ki pa so na spodnji strani tudi poslikani. Gre pa za dve različni obdobji.

V nadstropju so bili pred posegom stropovi pretežno ravni, ometani, na nekaterih so bile preproste štukature. Med odstranjevanjem ometov na trstiki ali nasekanih letvah se je izkazalo, da so bili ti pritrjeni na poslikane tramovne stropove. Nadaljnje raziskave so pripeljale do spoznanja, da so bili tudi v nadstropju vsi stropovi ornamentirani, in sicer z različnimi vzorci. Nekateri so seveda boljše ohranjeni od drugih, zaradi zamakanja strehe so nekateri propadli, v eni sobani pa je JLA strop v celoti »obnovila«, tako da je od njega ostalo le nekaj fragmentov.

Ne glede na vse to je odkritje takega obsega ohranjenih poslikanih stropov v objektu profane stavbne dediščine za slovenski prosto edinstveno. Rastlinska ornamentika s cvetovi v živih barvah, cvetličnimi rozetami in prepletom sodi po tipologiji sicer v 16. stoletje, v našem primeru pa so skoraj zagotovo nastali na polovici 17. stoletja. To datacijo povezujemo z umeščenostjo teh poslikanih stropov v prostore, ki ustrezajo tlorisni zasnovi, dokončani 1659. To je letnica, ki je vklesana na sklepniku vhodnega portala na retrofasadi, ki je dostopen preko kamnitega mostička na reki Vipavi.

Odkriti leseni poslikani stropovi so seveda takega pomena, da jih je nujno ohraniti, sanirati in restavrirati. Seveda je nujno najprej zagotoviti ustrezno zaščito pred poškodbami ob izvajanju gradbenih del, nato pa še ustrezno konzervacijo. Končni konservatorsko-restavratorski poseg z retušo poslikav se bo izvajal v skladu z dodatnimi finančnimi sredstvi in odločitvami strokovne komisije. Glede na to, da ta dela v sklopu investicije niso bila predvidena, bo potrebno za dokončno prezentacijo poiskati sredstva nekje drugje, kar pa v sedanjih situaciji sploh ni lahko.

Mitja Mozetič, univ. dipl. inž. arh.

Iz dela KS

Krajevna skupnost Vipava je v letu 2011 realizirala naslednje zastavljene cilje:

- Izdali smo 4 številke krajevnega glasila »Vipavski glas«.
- Udeležili smo se čistilne akcije »Očistimo Slovenijo v enem dnevu« – organizator akcije je bil center za razvoj podeželja Trg Vipava.
- Izmera trenutnega stanja na pokopališču v Vipavi – projekt je izdelal Gromap d.o.o.
- Pridobili smo podatke, na katerih bo zasnovan projekt mrliške vežice na pokopališču.
- Izdelava projekta za mrliško vežico na pokopališču v Vipavi – projekt je izdelal arhitekturni biro Detajl iz Vipave.
- Obisk gospe Pepce Petkovšek v DSO Ajdovščina ob stotem rojstnem dnevu.
- Sofinancirali smo adaptacijo starega šolskega zvona in nakup novega z vso opremo v niši na strehi stare šole.
- Postavili smo ograjo ob Beli v ulici Pod gradom.
- Ponovno smo namestili tablo »Veri in omiki« nad vhodna vrata stare šole.
- Sofinancirali smo namestitev novega okna na kapelici v Vojkovi ulici.
- Sanirali smo steber in zid na hodniku v pritličju stare šole.
- Sanirali smo betonske plošče na cerkvenem dvorišču.

Začasno zaprtje KU v Vipavi

Krajani Vipave in okolice so se obrnili na KS Vipava, da posredujemo proti zaprtju krajevnega urada v Vipavi od 1. 4. 2012 do 30. 9. 2012. V torek, 3. 4. 2012, so občani, ki so hoteli urejati osebne dokumente, ostali presenečeni pred zaprtimi vrati urada. Imamo vtis, da se komu zelo mudi zapreti ta urad, ki deluje že od leta 1957 dalje, sicer bi bili o tem malo bolj obveščeni. Sklep o zaprtju urada je pritrjen na vrata pisarne v slabo osvetljenem prostoru. Kolikor nam je znano, je bilo ta dan v dopoldanskem času do 9h zjutraj vsaj 7 strank, ki so želele zamenjati osebne dokumente. Vse so bile starejše od 70 let. Naši ljudje bodo še naprej hodili ob torkih na krajevni urad čakati pred zaprtimi vrati. Urad namreč uradno še ni zaprt in še vedno posluje. Nad prvo stopnico v veži je na zid obešeno veliko obvestilo, da urad sprejema stranke od 30. novembra 2010 ob torkih od 8h do 12h in od 13h do 15h. Zato gredo ljudje naprej po stopnicah, pred vrati pisarne pa visi v temi sklep o ukinitvi urada. Tak odnos do strank ni sprejemljiv. Popolnoma razumemo, da so potrebni ukrepi za zmanjšanje stroškov poslovanja državnih organov, pri tem pa ne smemo na račun tega obremenjevati naših občanov. Uradniki so zaradi ljudi in ne obratno. V primeru kadrovskih težav je potrebno najti rešitev v iskanju notranjih kadrovskih rezerv. Že nekaj let opažamo, da se je urnik na uradu nesprestano spreminjal, kar je ljudi begalo in jim povzročalo nepotrebne dodatne stroške za obisk upravne enote v Ajdovščini. Tudi lansko in predlansko poletje je bil urad v Vipavi zaprt več mesecev, kar potrjuje načrtno zaprtje tega urada. Menimo, da ni prav, da se urad zapira prav v času, ko je potrebna menjava večjega števila dokumentov. Vipava je občinsko središče, kjer deluje več ustanov od Škofijske gimnazije Vipava, CIRIUS-a do zavoda Pristan in Centra za usposabljanje SV. Vsi ti tudi potrebujejo usluge KU Vipava. Upamo, da bodo pristojne vladne službe našle ustrezno rešitev proti zaprtju urada in delovale za dobrobit občanov.

*Marija Černigoj,
tajnica KS Vipava*

* * *

Vipavska burja znova spomnila tudi na napake iz preteklosti

Letošnja močna burja nas je tiste, ki se že celo življenje ukvarjamo z obdelovanjem zemlje, znova spomnila na napake, ki se jih je pred leti v Vipavski dolini naredilo z za mnoge že pozabljenimi melioracijami. V okviru te se je namreč med drugim posekalo vsa drevesa in podrlo obrambne ograje. Kmetje se s tem niso strinjali, saj so vedeli, da to ne bo obrodilo dobrih sadov.

Dolgoletne izkušnje naših prednikov so vključevale tudi ukrepe za boj proti burji. Okoli svojih parcel so posadili drevje in postavili ograje. Tako se je varovalo zemljo in pridelke pred burjo in tudi drugimi vremenskimi ujmami. Drevje je namreč tudi zadrževalo vlago in vsaj v omejenem obsegu morda tudi obvarovalo pred uničujočimi učinki toče.

Po melioraciji se je sicer posadilo nekaj rastlinja, a se potem zanj ni skrbelo, tako da se je poleti večinoma posušilo. Poleg tega je prišla še izgradnja avtoceste, pri čemer je pod motornimi žagami končalo še nekaj drevja. Burja ima tako danes prosto pot, posevke z zemljo vred je dobesedno pometla, in lahko neovirano kaznuje človeške napake.

Slabi učinki melioracije pa se s tem ne končajo. V njenem okviru se je namreč predvidevalo tudi izgradnjo namakalnega sistema za Zgornjo Vipavsko dolino, a se potem to ni uresničilo, ker

se stroka ni znala dogovoriti, kje in v kakšni obliki bi ga postavili. Z melioracijo se je tako v prvi fazi korenito spremenilo naravni vodni sistem v dolini, v drugi fazi pa se tega ni popravilo s predvidenim namakalnim

sistemom. Zato imamo po melioraciji suše močnejše, kot bi bile sicer. Obljubljene »brane« – zapore v reki Vipava, ki bi dvignile v času suše nivo vodo in tako namočile presušena polja po napeljanih drenažnih ceveh so le »fantomske« sanje. Drenaža deluje le v eni smeri: voda do zadnje kaplje odteka v reko, nižji kot je nivo reke poleti, globlje suša sega.

V preteklosti se kmetje tam, kjer je to bilo mogoče, proti suši borili tako, da so si napeljali vodo po parcelah s pomočjo raznih kanalov in zadrževalnikov vode.

Danes pa to ni več mogoče, saj so drenažne cevi prepletene po vseh parcelah. Zaradi nepremišljenih ukrepov se celo rastlinje ob sami reki Vipavi suši – lahko le poslušajo žuborečo reko, ki dragoceno vodo odnaša v daljavo.

Kmetje se ob vsem tem sprašujemo, kje je sedaj tisti „vipavski vrt“, o katerem so sanjarili veljaki iz časov melioracije. Gledamo lahko le rjave oblake zemlje in žita, ki so bila posejana jeseni. Burja se dobesedno poigrava z njimi, Zgornja Vipavska dolina pa se tako namesto v vlogi bogatega vrta v televizijskih poročilih

stalno pojavlja kot prizorišče izrednih naravnih ujm – zaradi preteklih človeških napak je namreč ne mučita le suša in burja, ampak tudi poplave in plazovi. Zato je bil ta del doline uvrščen v težkopridelovalno območje!?

Dolina je za pridelavo zelenjave neuporabna. Le v zavetnih predelih, kjer ni segla roka melioracije, je moč pridelati zelenjavo in razne povrtnine. Poleti jih ščiti drevje in grmovje pred sušo in zadržuje jutranjo roso, pa tudi pred popoldansko vročino, v jarkih je voda, ki služi za

namakanje. Osušene so le zgornje plasti, v notranjosti pa je že v nivoju »grape« voda. Da ne bi omenjali kakšnih rastlinjakov in intenzivne predelave zelenjave!!!

Na vse smo kmetje opozarjali, a smo bili neuslišani. Narave ni mogoče pretentati, prej ali slej se maščuje in to lahko tudi tako, da postane nerodovitna "puščava sredi oaze".

Naj bo to ponovni poziv odgovornim za razmislek in takojšnje ukrepanje, da bomo lahko v Sloveniji še pridelovali zelje, solato, čebulo in repo ter uživali doma pridelano hrano.

Ivanka Rehar,
kmetica

Obnova rezidenčnega poslopja Lanthierijeve graščine

V zadnjem Vipavskem glasu smo obširneje poročali o samem poteku aktivnosti pred začetkom obnove. Dne 12. 12. 2011 pa je bila podpisana pogodba za izvedbo obnove med Občino Vipava in Stavbenik d.o.o. Koper s sponudnikom Givo d.o.o. Ljubljana.

Pogodbo sta podpisala župan občine Vipava mag. Ivan Princes in tedanji direktor Stavbenika d.o.o. g. Peter Fabiani.

Pripravljalna dela so se začela izvajati že naslednji dan po podpisu pogodbe, saj zaradi izredno kratkega roka nismo smeli izgubljati časa.

Takoj po začetku rušitvenih del je bilo v prvem nadstropju odkrito pravo presenečenje. Pri odstranjevanju ometov na trstiki oz. nasekanih letvah so se pokazali leseni poslikani stropovi, in sicer v prostorih, ki so bili v projektu predvideni za rušitev.

Odkriti poslikani stropovi z rastlinsko motiviko, cvetličnimi rozetami in vzorcem prepletov sodijo po tipologiji poslikave v 16. stoletje. V objektu Lanthierijevega dvorca pa jih povezujemo s prvo fazo prenove, to je s prvo polovico 17. stoletja. To datacijo potrjuje lociranost poslikanih stropov v prostorih, ki ustrezajo tlorisni zasnovi iz leta okrog 1659, letnici, ki je vklesana na dvoriščnem portalu.

V profani (necerkveni) arhitekturi so ohranjeni poslikani leseni stropovi na našem ozemlju velika redkost v nasprotju z veliko primerov ohranjenih v cerkveni arhitekturi. V Lanthierijevem dvorcu smo jih našli skoraj v vseh prostorih v nadstropju. Gre za izredno kvalitetne primere poslikanih tramovnih stropov, ki so dovolj ohranjeni in jih je nujno restavrirati oz. vsaj konzervirati.

Navedena najdba je povzročila precej težav. Ker leseni stropovi ostajajo (predvidene so bile betonske plošče), je bilo potrebno začeti s spremembo gradbenega dovoljenja. Ker gre za sredstva EU, smo morali pridobiti soglasje Ministrstva za kulturo (sedaj Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport). Naslednje zanimivo odkritje so bili stari temelji dvorca, ki so bili precej nižje od sedanjih. Nad izkopavanji so budno bdeli arheologi, ki so vse najdbe dokumentirali in seveda povzročili dodatne stroške. Izkopavanja so dala videti tudi, da je dvorec imel tudi kleti, ki so sedaj zasute.

Po načinu zidave pa je lepo viden vhod v klet, ki je bila po vsej verjetnosti nižja od reke Vipave oz. možno je tudi, da je bilo dno reke Vipave nekoliko nižje. Zakaj so se odločili za zasutje kleti, ni mogoče ugotoviti, verjetnost, da jih je zalivala voda z reke, je zelo velika.

Na gradbišču so že od konca februarja restavratorji, ki počasi odstranjujejo omet in odkrivajo nove in nove freske. Zanimivo je tudi odkritje gotskega okna ob strugi reke Vipave (v neposredni bližini mostička preko reke Vipave). Glede na to odkritje bi lahko sklepali, da je bil dvorec zgrajen že precej prej, kot je uradno znano in je bil precej nižji kot danes.

Sicer dela tečejo po zastavljenem planu. Kljub hudi burji se z deli ni ustavilo in izvajalec lovi začrtane roke. Izvajalec je do sedaj izstavil štiri situacije: občina je vložila tri zahtevke za sredstva EU. Imeli smo že kontrolo komisije EU, ki ni ugotovila nepravilnosti, tako da smo zahtevana sredstva EU in Republike Slovenije tudi v celoti prejeli. V kolikor bodo dela potekala kot do sedaj, je rok 1. 11. 2012 za pridobitev uporabnega dovoljenja in dokončanje investicije realen.

Seveda se z obnovo rezidenčnega poslopja vedno bolj zastavlja vprašanje, kdaj bomo obnovili tudi zadnji stanovanjski del dvorca. Projekti za obnovo tega dela so v večini že pripravljeni, pričakujemo le nov razpis, ki bo omogočal kandidature za pridobitev sredstev EU.

OBČINA VIPAVA

Jože Papež, vodja projekta

Iz TRG-a

Prireditve v občini Vipava v aprilu in maju 2012

Toplejši pomladni dnevi prinašajo v Vipavo in okolico številne tradicionalne dogodke in prireditve:

1. **VELIKONOČNI KULINARIČNI DOGODEK NA MAJERIJI:** Izletniška kmetija pripravlja kulinarčno doživetje z izvrstnim jedilnikom ter vipavskimi vini v nedeljo, 8. aprila 2012. Pričakujejo vas od 12. ure

dalje. Zaželeno je predhodna najava na tel. 041 405 903 (Matej).

2. **POHOD V OTOŠČE:** Na velikonočni ponedeljek, 9. aprila, vabljeni na tradicionalni pohod v Otošče. Začetek pohoda je izpred cerkve Božjega groba na Lozicah. Pohod ni težaven, zaključek s sveto mašo pri Mariji Magdaleni. Informacije: 051 363 694 (Albin).
3. **GRADIŠKI GORSKI TEK:** Ob 14. uri bo na Gradišču pri Vipavi potekal tradicionalni gorski tek. Dolžina proge je 4,2 km, pomerite pa se lahko v različnih kategorijah. Informacije: 040 589 057 (Darko).
4. **VELIKONČNI KONCERT FOLKLORNEGA DRUŠTVA VIPAVA:** Ob 19. uri vas Folklorno društvo Vipava z gosti vabi na tradicionalni koncert, ki bo potekal v kulturnem domu v Vipavi. Informacije: 041 724 898 (Anton).
5. **PLEZALNI VIKEND TURA 2012:** Med 13. in 15. aprilom 2012 bo potekal že 7. plezalni vikend Tura 2012. Podrobnejši program:
Petek, 13. april:
 - začetek ob 19.30 z video projekcijo najboljšega slovenskega gorniškega filma »Sfinga« (G. Kresal, T. Marenče in V. Anzeljc)Sobota, 14. april:
 - od 9.30 dalje: športno plezanje v različnih kategorijah (umetna stena)
 - ob 11.00: plezanje po različnih sektorjih plezališča (posebna nagrada za največ preplezanih smeri)
 - ob 15.00: začetek tekme v balvanskem športnem plezanju
 - ob 20.00: začetek predavanja odličnega alpinista in fotografa Urbana Goloba
 - ob 21. 00: začetek finala v balvanskem športnem plezanjuNedelja, 15. april:
 - od 9.00 ure dalje: tekma »Adventure race Tura 2012« (tekma, ki združuje plezanje, gorski tek, gorsko kolesarstvo in še marsikaj drugega ...) – za prvo mesto razpisana nagrada v vrednosti 500 €!Informacije: 031 308 599 (Dejan)
6. **ŠEMBIŠKA POMLAD 2012:** V mesecu maju bo potekala tradicionalna prireditev Šembiška pomlad. Prvi konec tedna (5. in 6. maja) se bodo zvrstili številni narodnozabavni dogodki s plesom, med drugim tudi tekmovanje harmonikašev. V nedeljo pa se bodo pomerili narodnozabavni ansambli za nastop na Vurberškem festivalu. Informacije: 040 204 022 (Mara), 031 615 036 (Stojan).
7. **FESTIVAL VINA IN KULINARIKE – OKUSI VIPAVSKE:** V nedeljo, 13., in ponedeljek, 14. maja 2012, bo na dvorcu Zemono potekal že 6. festival vipavskega vina in kulinarike. Festival velja za vrhunski vinski-kulinarični dogodek, kjer lahko obiskovalci poizkusite preko 100 različnih vin in se pridružite zanimivim kulinaričnim delavnicam. Informacije: 05 365 36 03 (Razvojna agencija ROD Ajdovščina).
8. **PLESNI VEČERI V VIPAVI:** Plesno društvo Vipava vas vabi vsako 2. in 4. soboto v mesecu na plesne večere, ki potekajo v Kulturnem domu Vipava. Informacije: 031 247 578 (Jurij)

Zbrala: Maja, TIC Vipava

50. obletnica filma *Tistega lepega dne* v Podnanosu (1962–2012)

Za Podnanos je letošnje leto prav posebno, saj bodo obeležili 50. obletnico snemanja legendarnega slovenskega filma »TISTEGA LEPEGA DNE«.

Od petka, 22., do nedelje, 24. junija 2012, se bo vas Podnanos spremenila v gledališče na prostem. Društva s krajevno skupnostjo pripravljajo na štirih različnih lokacijah – prizoriščih, kjer se je film dejansko tudi snemal, igrane prizore v živo. Prvo prizorišče bo na »placu«, kjer je bil Štefuc doma, drugo v cerkvi, tretje na »placu« pri cerkvi, kjer bo gostilna, zadnje pa na Pečanovem »borjaču«.

Program:

V petek, 22. junija, bo najprej slavnostna seja ob občinskem prazniku Občine Vipava. Ob 13. uri bodo premierno zaigrali predstavniki občinskega sveta in medijem. Od 17. ure naprej pa bodo na vsake pol ure potekali vodeni ogledi, ki se jih lahko udeležite posamezno ali v skupini. Vstopnice boste lahko kupili na stojnici pred kulturnim domom v Podnanosu, kjer vas bo pričakal vodnik. Tam bo tudi zbrana vinsko-kulinarična ponudba Podnanosa in okoliških vasi. Petkovo dogajanje se bo zaključilo na šolskem igrišču s »plesom na vasi«. Začetek plesa bo ob 21. uri.

V soboto, 23., in nedeljo, 24. junija bodo ravno tako potekali vodeni ogledi štirih prizorišč od 17. ure dalje. Ob 21. uri pa bo na prostem (šolsko igrišče) prikaz filma »Tistega lepega dne« s staro tehniko Filmskega arhiva iz Ljubljane.

Cena vstopnice je 10,00 €/osebo za skupine najmanj 5 oseb in vključuje spominski kozarec (prejmete ga na startu), kozarec vina na prizorišču št. 3 (gostilna), voden 1,5-urni ogled prireditve, vstopnino za »ples na vasi« oz. ogled filma *Tistega lepega dne*.

Za večje skupine je zaželena predhodna najava. Za vse informacije lahko pokličete TD Podnanos: 040 204 022 (Mara) in 031 615 036 (Stojan). E-naslov: info@tic-podnanos.si

Dobrodošli v Podnanosu!

Pripravila: Maja, TIC Vipava

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

Iz ŠGV

Iz dela Škofijske gimnazije Vipava

Res je že februar, ojoj, ne, marec je že. Pomlad trka na vrata, burja počasi odhaja na zaslužen dopust – letos je kar konkretno pokazala zobe. Saj šolarjev takrat ni pretirano motilo, da so ostali doma, jih pa moti zdaj, ko moramo v šoli ostati kakšno uro ali dan več.

Čeprav je bil februar letos izjemoma podaljšan, je minil kot blisk. Razumljivo, saj se je toliko dogajalo, prav kulturno obarvanega. V nedeljo, 12. 2. 2012, se je v Kulturnem domu v Vipavi zgodil koncert dveh bivših dijakinj ŠGV, flavtistke Jane Fajdiga in pianistke Mete Fajdiga – obe sta študentki na Akademiji za glasbo in prejemnici mnogih mednarodnih nagrad –, ki je bil organiziran v sklopu prireditev Naši večeri, ki potekajo na ŠGV že od spomladi 2010 in na katerih se predstavljajo naši bivši dijaki, uspešni in prepoznavni na različnih področjih. Poleg čudovitega in nepozabnega glasbenega dogodka je bil večer poseben tudi zato, ker sta Meta in Jana živo in iskriivo z gosti delili svoje misli in jim odgovorili na marsikatero vprašanje. Dijakinja Lara Stefančič je koncert doživela takole:

Akordi zbrani v melodijo ... glasba. To lahko postane vaš smisel življenja. Za Jano in Meto Fajdiga je glasba pomemben del njenega življenja. Povedali sta, da ju je glasba pritegnila že kot majhni, pa čeprav se je bilo včasih težko spraviti za flavto oziroma klavir. Ampak vse tiste vaje, ki so bile včasih povezane z željo po igranju drugič pa le z nujo, so bile poplačane z različnimi dobro opravljenimi koncerti in tekmovanji. Na tokratnem vipavskem koncertu se je jasno odražal Metin talent na klavirju in Janin na flavti. S polno strasti sta na koncu zaigrali tudi skupaj. Sploh jima na zaključnem intervjuju ni bilo treba povedati, kako zelo uživata v glasbi, vse je bilo to razvidno s koncerta. Sami sta dejali, da želita nadaljevati v tej smeri in pridobiti čim več izkušenj.

Hoffmann je zapisal: »Kjer neha govorica, se začne glasba.« In to tudi drži. Na koncertu so ljudje ob prvem taktu klavirja in flavte popolnoma utihnili in se prepustili glasbi. Verjetno so začutili to, kar pravi Shakespeare: »Iz glasbe prihaja čar, ob katerem se morajo upokojiti vse skrbi in vse bolečine srca.« Zato poslušajte glasbo in umirite svojega duha in srce, uživajte in se ji prepustite.

V torek, 14. 2. 2012, smo obeležili slovenski kulturni praznik, sicer z zamudo, a v prejšnjem tednu je proslavo in pouk odpihnili burja. Smo pa tokrat praznovali kar dvakrat, najprej z obiskom še enega bivšega dijak ŠGV, umetnika in kiparja ter prejemnika študentske Prešernove nagrade, Lana Sevška, ter z nekoliko drugačno proslavo, ki je vključevala predstavitev zdajšnje dijakinje, Teje Rosa, in njene pravkar izdane knjige Poslednji izbranec.

Lan Sevšek je študent na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje, smer kiparstvo. Skupini dijakov je predstavil svoje delo, ki je tudi razstavljeno v avli Škofjske gimnazije Vipava, z njimi pa je delil tudi spomine na svoja leta na ŠGV. Teja Rosa pa je dijakinja 4. letnika ŠGV in v letošnjem januarju je luč sveta ugledalo njeno prvo literarno delo – roman Poslednji izbranec. Zato ni nenavadno, da je bila Teja primerna izbira za gostjo letošnje proslave ob kulturnem prazniku, kar se je dijakom zdelo še posebej zanimivo. Njena sošolka, Sergeja Valič, je z njo izpeljala kratek intervju, v katerem smo izvedeli, da je njena literarna pot, kljub rosnim letom, že dolga. Slišali smo tudi dva odlomka iz dela, ki sta še največje skeptike prepričala, da je delo vredno vzeti v roke.

Dogodek so zaokrožile ravnateljve besede in glasbene "misli" dekliškega zbora Utrinek.

Nekateri dijaki pa so spet potovali ... na Madžarsko, v Španijo ... Izmenjave se kar dogajajo, in sicer sta zadnji dve potovanji povezani, prvo s projektom Be the change! Make your day!, drugo pa s Comeniusom. Več pa dijaki ...

BUDIMPEŠTA 2012

Medtem ko so naši sošolci gulili šolske klopi in se veselili, ko je bil zaradi burje pouk odpovedan, smo se prostovoljci iz zavoda Cirus in centra starejših Pristan odpravili na Madžarsko. V ponedeljek smo se v družbi profesorjev Igorja Hodaka in Erika Simoniča odpravili na pot proti Budimpešti, in sicer v okviru projekta "Be the change! Make your day!", ki ga sofinancira fundacija ACES (Academy of Central European Schools). Gre za podporo dijakom, ki se v prostem času posvečajo prostovoljstvu. V okviru tega projekta je naša šola povezana z gimnazijo iz mesta Chelopech v Bolgariji (Chastna profilirana gimnazija s chuzhdoezikovo obuchenie) ter z gimnazijo iz Budimpešte (Klebsberg Kuno Gimnazium).

Ko smo zvečer prispeli v Budimpešto, smo spoznali naše gostitelje, potem pa odšli k njim domov na večerjo. Z Madžari smo malce poklepetali in se odpravili spat, saj je bil urnik za torkovo dopoldne zelo natrpan. Zjutraj smo se zbrali na šoli, kjer smo po uvodnem nagovoru ravnatelja in ogledu šole zavili v telovadnico in se preizkušali na plezalni steni. Tisti, ki jim plezanje ni bilo všeč, so igrali odbojko, nogomet ali košarko.

Po plezanju in kosilu smo se odpravili v center Budimpešte, kjer smo obiskali razstavo z naslovom Invisible Exhibition, v kateri je bilo predstavljeno življenje slepih ljudi. Odpravili smo se skozi različne sobe, ki so bile v popolni temi in s tem urili naša čutila. Pogledali smo si tudi različne pripomočke, ki jih slepi uporabljajo v vsakdanjem življenju.

Po obisku razstave smo odšli na ogled mesta, vlogo vodičev pa so prevzeli naši gostitelji. Da bi bil zaključek dneva popoln, smo se z ladjico peljali po Donavi in na njenih bregovih opazovali čudovite zgradbe, ki so se svetile v soju luči.

V sredo smo se kot pravi prostovoljci odpravili na čiščenje naravnega rezervata. Čeprav smo bili zelo premraženi in je delo zaradi tega šlo bolj počasi, so nas naši voditelji pohvalili. Popoldne smo se odpravili še v *Aqua World*, kjer smo se v toplih termalnih vrelih, ki jih je Madžarska polna, pogreli in sprostiti. V četrtek, na zadnji dan našega potepanja, smo se navsezgodaj odpravili na ogled parlamenta, ki nas je osupnil v svoji lepoti. Sledilo je drsanje in lov za spominki. Ko je bilo prostega časa konec, smo šli še na ogled gradu mesta Buda in potem k našim gostiteljskim družinam.

Zvečer smo se vrnili na šolo, kjer smo imeli poslovilno zabavo. Madžari so se potrudili in pripravili zabavni program, ki se je še prehitro končal. Ugibali smo pantomime, pisali vtise, plesali ...

Kot bi mignil, je bil tukaj petek in čakala nas je dolga vožnja proti Sloveniji. Čeprav nam je vreme malce nagajalo, smo srečno prispeli v Vipavo, doma pa veseli pripovedovali o dogodivščinah, ki smo jih doživeli v Budimpešti. Čeprav je bilo zelo mrzlo in je bilo to za nas Primorce preizkušnja v vzdržljivosti, smo se imeli zelo lepo. Če boste kdaj šli v Budimpešto, vam zagotovo ne bo žal, svetujem pa vam, da za obisk izberete toplejše mesece.

Eva Gregorc, dijakinja 2. b, ŠGV

ŠPANIJA 2012

V petek, desetega februarja, smo Matija Bolko, Boštjan Gec, Tina Debenjak in jaz v spremstvu profesorjev Matejke Fajdiga in Miha Šušteršiča odleteli v Španijo v sklopu projekta Comenius, katerega tema je bila matematika v arhitekturi. Na letališču v Sevilji so nas že pričakale gostiteljske družine, ki so nas izredno gostoljubno sprejele. Moj gostitelj je bil Jose, ki me je čakal s svojo mamo in kmalu smo se odpeljali proti Dos Hermanas, manjšem mestu, približno dvajset minut vožnje oddaljenem od Sevilje. Že med vožnjo sem imela priložnost opazovati okolico. Najprej so mi padli v oči palme, pomarančevci in limonovci, ki so tam najbolj običajna drevesa, ter arhitektura, v kateri se opazi vpliv arabske kulture. Vožnja je izredno hitro minila in že smo prispeli do ene izmed mnogih vrstnih hiš, v kateri živi Josejeva družina. Tam so me pozdravili še Josejev oče, brat Adrian in sestra Alba. Vsi so name naredili zelo dober vtis. Razen Joseja ostali niso govorili angleško, jaz pa ne špansko, toda kljub temu večjih težav s sporazumevanjem nismo imeli. Malo po špansko, malo po angleško, drugače pa s pomočjo mimike ali Google Translate, pa je šlo.

Šele v nedeljo popoldne naj bi se program zares začel, zato sem imela medtem čas spoznati Španijo tudi na bolj osebni ravni. Jose in Alba sta me predstavila svojim prijateljem, peljala na tekmo rokometa in košarke ter mi razkazala mesto. Njuna mama mi je pripravila nekaj tipičnih španskih jedi, kot so na primer paella in španska tortilja, njun oče pa mi je povedal, za kateri nogometni klub navija vsak ponosen Seviljčan. Najbolj popularni pesmi med mladimi sta bili Ai se eu te pego in Macarena, ki so ju prepevali ves čas.

V nedeljo smo se slovenska, grška in italijanska ekipa, ki smo do takrat prispele v Španijo, srečali v Sevilji in se pod vodstvom španskega profesorja angleščine Luisa odpravili na ogled seviljske katedrale in slavnega stolpa Giralde. V ponedeljek zjutraj smo se ob 8.30 zbrali v knjižnici šole IES Vistazul v Dos Hermanas, do katere je približno deset minut hoje od Josejeve hiše. Tukaj smo prvič srečali tudi

člane poljske, grške in angleške ekipe. Vseh dijakov vključno s španskimi nas je bilo okrog štirideset, vsako ekipo pa so spremljali od dva do trije profesorji. Začeli smo s predstavitvami drugih držav: naša naloga je bila predstaviti Italijo. Zatem pa smo prešli na bistvo tega projekta: grška ekipa je predstavila svoje delo o ugotavljanju simetrije na enem izmed slavnijših grških svetilnikov. Sledil je odmor za malico, med katerim je vsaka ekipa ponudila nekaj značilnih jedi, ki jih je prinesla iz svoje države. Nadaljevali smo s predstavitvijo francoske ekipe o simetriji v arhitekturi mesta Grenoble. Naslednji dan smo imeli celodnevni izlet v Cordobo, znano predvsem po svoji mošnji – katedrali in Alcazarju. V sredo smo se spet zbrali v šoli, kjer smo poleg

angleške ekipe imeli svojo predstavitev tudi mi: izvedli smo delavnico, na kateri so dijaki s pomočjo programa Geogebra ugotavljali, kakšne oblike imajo loki mostov. Popoldne smo se odpeljali v Seviljo na ogled preostalega dela mesta. V četrtek smo imeli še en celodnevni izlet, in sicer v Granado, kjer smo si ogledali znamenito Alhambro, zvečer pa smo v hotelu v Sevilji imeli skupno zaključno večerjo. V petek dopoldne sta imeli v šoli predstavitve še španska in poljska ekipa. Popoldne so se angleška, grška in poljska ekipa odpravile na ogled Sevilje, ki smo ga mi imeli že v nedeljo, ostale ekipe pa so imele prosto. Vendar pa sva s Tino želeli v Sevilji še nekaj kupiti, zato sva se pridružili tem, ki so se odpravljali tja, z namenom iti po nakupih, medtem ko si bodo ostali ogledovali katedralo. Ampak zaradi nekega nesporazuma sva morali tudi midve na ogled in tako sva imeli priložnost ponovno opazovati razgled s preko sto metrov visoke Giralde, na katero se gre peš in ki nama bo zato vsekakor še posebej ostala v spominu.

V soboto ob 8.00 zjutraj smo že bili na letališču v Sevilji, kamor so me pripeljali Jose, Alba in njuna mama, ki mi je ob slovesu na robu joka velikodušno povedala, da me bodo ob mojem naslednjem obisku Španije zelo radi gostili. Tudi meni je bilo ob odhodu težko, saj sem se zelo navezala na celotno družino, kljub temu da sem bila tam samo dober teden. Vendar me ne preseneča, saj so tam ljudje izredni prijazni in odprti ter te sprejmejo kot člana družine. Ta izmenjava mi bo ostala v spominu kot izjemno dragocena izkušnja, ki se je ne da popolnoma opisati, pač pa jo je treba enostavno doživeti.

Jasmina Simonič, 3. c

Niso pa naši dijaki samo potovali, ampak so se poskusili tudi v vlogi gostiteljev, saj potekajo izmenjave v obe smeri, seveda. V tednu od 5. 3. do 9. 3. 2012 nas je tako obiskalo 12 gimnazijcev iz Budimpešte in 13 gimnazijcev iz bolgarskega mesta Chelopech, skupaj s profesorji. Gre za projekt *Be the change!* ..., kot se najbrž zdaj že samo po sebi razume, namenjen dijakom prostovoljcem. Goste so torej sprejeli naši dijaki in dijakinje, skupaj z vodstvom šole in seveda s prof. Martino Podbersič Smrdel, ki je koordinatorka projektnih dejavnosti na naši šoli. Popeljali so jih na ogled šole, kasneje pa so z g. Davidom Ličnom ustvarjali zastavice za Državne igre specialne olimpijade, ki jih je predstavila ga. Tanja Princes iz CIRIUSA. Domači dijaki so svoje goste tudi popeljali v CIRIUS in PRISTAN, kjer so obiskali svoje "varovance". Domači in gostje so se pripravljali še na krajšo dobrodelno prireditev, ki so jo v četrtek na veliko veselje tamkajšnjih varovancev izpeljali v Pristanu. Seveda pa so škojci goste skoraj morali popeljati tudi na ogled vsaj nekaterih "biserov" naše lepe Slovenije – v sredo so se tako odpeljali na Obalo, v četrtek pa v Ljubljano. Po poslovilnem večeru je bila seveda vsem skupna ugotovitev, da v prijetni družbi dnevi prehitro minejo.

Pa marca kar še ni konec, no, mesec se v resnici ne meni za nas, naši dogodki pa kar potekajo in potekajo ... Zlasti jih je bil spet poln teden od 19. do 23. 3. 2012, pa tudi že teden prej se je šibil od vsega mogočega prihajanja in odhajanja.

V četrtek, 15. 3. 2012, je bil dan zgodovinsko obarvan, saj nas je obiskala skupina dijakov iz Bologne – naši nadebudni zgodovinarje so jim pripravili predavanje o fašizmu, o njegovih posledicah za Slovence in o pomembnem posamezniku, kot je bil Filip Terčelj, borec za narod in svobodo. Pobuda za tako druženje, ki se ga načrtuje tudi v prihodnje, je hvalevredna, saj tovrstno avtentično spoznavanje zgodovine zagotovo prinaša trajnejše rezultate v zavesti mladih ljudi.

V torek, 20. 3. 2012, je bil za mnoge dijake športni dan, istočasno pa smo bili tudi gostitelji športnega srečanja katoliških gimnazij.

V sredo zvečer je bil že 6. Naš večer, na katerem smo gostili naše bivše dijakinje in dijake. Tokrat nas je obiskalo kar osem mladih, ki je z nami delilo svoje spomine in utrinke s poti "Od dijaka in dijakinje do moža in žene". Večer je povezoval g. Marko Rijavec, duhovni vodja Dijaškega doma, ki mu je uspelo skozi

uro in pol dolg pogovor z zakonskimi pari dotakniti se mnogih zanimivih vprašanj, ki so – poleg ponosa na in zadovoljstva – ob pogledu na srečne in nasmejane obraze vrela tudi iz nas, obiskovalcev.

Sledil pa je še veliki finale tedna, ko so našo šolo "zasedli" novinarji Radia Ognjišče; v sodelovanju s Slomškovo ustanovo je namreč potekal dan zbiranja sredstev za socialno šibkejšo družino. Novinarji so poskrbeli za kar 18 oglašanj v živo z naše šole, pri katerih so sodelovali predvsem naši dijaki, nekateri prvič v tej vlogi, pa tudi profesorji in drugi delavci šole.

Za konec tedna pa smo se pridružili še vseslovenski akciji »Očistimo Slovenijo«, v okviru katere smo čistili predel od šole do Bele, pa tja do sotočja Bele in Vipave. Bele je ob vsesplošni suši teklo bolj malo. Smeti pa je zmeraj preveč.

Zbrala in uredila Irena Krapš Vodopivec
Foto: Nadja Pregelj

Govorili so o vsakodnevem dogajanju na šoli, o dodatnih dejavnostih, o prostovoljstvu, projektih, pa še o marsičem. Zvečer pa se je v KD odvil veliki dobrodelni koncert vseh štirih katoliških gimnazij. V celem dnevu je bilo zbranih skoraj 13.000 evrov, ki jih bo Slomškova ustanova namenila družinam, ki so se znašle v stiski.

Iz OŠ

Dobrodelna prireditve Naše zvezde

Prav na prvi decembrski dan je na naši šoli potekala že tradicionalne dobrodelna prireditve Naše zvezde. Na prijetnem skupnem večeru smo združili ustvarjalnost sedanjih in nekdanjih učencev, učiteljev, staršev in tako zbrali prepotrebna sredstva za naš šolski sklad. Pred prireditvijo smo si lahko napasli oči na izvirnih izdelkih, ki so jih ustvarili naši učenci s pomočjo staršev.

Kupili smo lahko ogrlice, vzglavnike, okraske za jelko, broške, čestitke in še veliko izvirnih in uporabnih predmetov. Na kulturni prireditvi pa so sodelovali nekdanji učenci naše šole in nam pokazali, kaj vse znajo. Na glasbenem področju so blesteli Vipavski tamburaši, Špadni fantje, Polona Praček in Špela Lavrenčič,

Folklorna skupina Vipava, zapela sta nam Lejla Irgl in Zdravko Perger, nasmejali pa smo se Ivici Petrič in Ivanu Cervu. Skozi prireditve nas je popeljala Nataša Nardin.

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pripravili prijeten večer, pa tudi vsem, ki ste pokazali dobro voljo in solidarnost, nas obiskali in s tem pomagali tistim, ki so pomoči zares potrebni, ter prispevali k temu, da na naši šoli lahko izvajamo dodatne dejavnosti, tekmovanja, projekte in delavnice, ki nas bogatijo in združujejo.

Tajda Praček, 9. a

Naše zvezde 2011

Že drugo leto smo na vipavski osnovni šoli poskušali zbrati nekaj denarja za šolski sklad s prireditvijo Naše zvezde. Naš šolski sklad podpira vse ustvarjalne in vedoželjne učence, ki si želijo nekaj več, kot ponuja šolski program, pa tudi tiste, ki so se znašli v finančni stiski.

Zahvala gre vsem sponzorjem in donatorjem, ki so s svojimi prispevki omogočili prijetnejšo prireditev ali finančno podprli šolski sklad: FAMA d.o.o, MLINOTEST, Pekarna PEČJAK, DON – DON, ŠABANI, AGROIND – Mleko Vipava, LUCIJA TRGOVINA d.o.o. Igor Petrič, Vera Čehovin, SEMENIČ TRANSPORT.

Tudi letos smo lahko na sejmu izbirali med najrazličnejšimi domiselnimi stvaritvami. Radi bi se zahvalili vsem darovalcem svojih ustvarjalnih izdelkov. Veliko izdelkov so prinesli učenci in tudi v seznamu so njihova imena, vendar vemo, da ste jim pomagali tudi starši. Seznam darovalcev za sejem ustvarjalnosti in srečelov: Martina Volk, Anita Volk, Helena Volk, Nastja Fajdiga, Tanaja Oder, Ajda Furlan, Žan Čermelj, Alenka Nussdorfer Bizjak, Mojca Žigon, Iva Naglost, Miha Fabčič, Marjana Furlan, Maja Štefin, Savica Trošt, Žan Pregelj, Miha Pregelj, Nevija Česnik, Kemal Asanoski, Karin Rener, Urša Likar, Val in Žak Mohorčič, Maj in Mija Žagar, Lara Malik, Neža, Ema, Manja (1. a razred), 4. r. PB (Kristina Kovač), 1. b razred, 5. r. PB, 1. a razred, 3. a razred, 7. razred in 8. razred (tehnični dan), Jan Žgur, Anastasiya Kostetska, Polona Fajdiga, 3. r. PB, 2. r. PB, Tine Jež, Klemen Kete, Željka Černjavski, Petra Petrič, Tinkara Žgur, Klara Kodelja z mamo, Neža Lemut in mama Alenka, Nadja in Anja Kompara, Ines Markič, Domen Žorž, Katja Žvanut, 1. r. PB, Bojana Kocbek Gorkič, Marija Jež, Urška Trošt, Vlasta Lavrenčič, Mateja in Anja, Ion Pesterean, Andreja Ferjančič, Darjo Marc, Matjaž Volk, Milena Uršič, Marina Vitković, Nataša Uršič, Nastja Fajdiga.

Zvečer pa so nas navdušili s svojimi nastopi naši bivši učenci, starši in prijatelji. Nastopali so: Folklorno društvo Vipava, Vipavski tamburaši, Sabalmoza, Špadni fantje, Špela Lavrenčič in Polona Praček, Irena Premrn, Alenka Skupek, Ivica Petrič in Ivan Cervo, Lejla Irgl in Zdravko Perger. Program je zelo lepo povezovala Nataša Nardin. Tudi njim se za njihovo izvajanje iskreno zahvaljujemo.

Seveda pa so dobrovoljno priskočili na pomoč tudi učitelji in ostali delavci šole, nekateri učenci in starši, ki so se letos v še večjem številu vključili v samo pripravo in izvedbo.

Kot smo že zapisali na vabilu, si vsi želimo srečne in ustvarjalne otroke. In ko vsi sledimo istemu cilju, se ob takih prilikah med nami tkejo tudi posebne vezi.

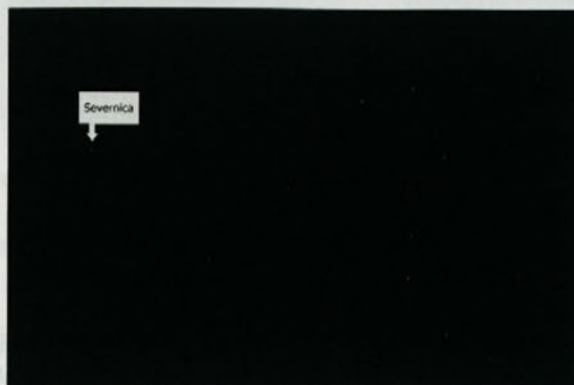
Alenka Čehovin

Astronomska noč pri Abramcu

V petek, 16. marca, smo se učenci in učitelji predmeta astronomije ob 18h zbrali pred lovsko kočjo pri Abramcu. Najprej smo svoje stvari odložili po sobah, potem smo se z učitelji dobili v pritličju. Pridružili so se

Navidezno vrtenje zvezd

Veliki in mali voz ter zvezda Severnica

nam tudi učenci izbirnega predmeta sodobna priprava hrane (SPH), ki so nam skuhali imenitno večerjo. Učenci astronomije smo se okoli 19h zbrali na bližnji jasi, učenci SPH-ja pa so pridno nabrali dračje in začeli s kuhanjem. Na travniku smo ta čas na prvo stojalo postavili teleskop, na drugo fotoaparat in na tretje daljnogled. Kar naenkrat se je enkrat začelo kaditi iz kuhinje. Pritekli so učenci izbirnega predmeta SPH in nam sporočili, da je v kuhinji toliko dima, da ne vidijo niti 2 centimetra pred sabo, ker so ponesreči pustili odprta vrata peč. Dim se je počasi razkadil, medtem pa smo si mi ogledali Mars in Veliki voz. S teleskopom smo si ogledali Venero in Jupiter. Naredili smo tudi nekaj fotografij Velikega voza, Marsa, Venere in Jupitra. Potem smo fotografirali še Severnico in pustili fotoaparat, da je fotografiral pol ure, medtem pa smo šli na večerjo, kjer smo se pogostili s pašto z dobro omako in palačinkami. Po večerji smo si pogledali še zanimiv film o Saturnu, ki ga je izdala NASA. Po ogledu smo šli počasi v svoje sobe. Ko samo se naslednji dan zbudili, smo pojedli zajtrk, ki so nam ga pripravili učenci iz SPH-ja, in si nato pogledali fotografije, ki smo jih posneli prejšnji dan. Ob 10. uri smo se odpravili domov.

Sebastjan Kodelja, 8. c in Urban Poljšak, 8. b

Očistimo Slovenijo

V soboto, 24. marca 2012, so bili tudi učenci naše šole del 270.000-glave množice, ki je čistila svojo domovino. Na sončno dopoldne so brez slabe volje in godrnjanja po vseh krajevnih skupnostih vipavske občine z učitelji in prostovoljci stopili v akcijo. Pohvaliti moramo mlade, ki so iz potokov, grmovja in jarkov vlačili plastiko, železo in drugo nesnago. Med zanimivosti sodijo

živalske lobanje iz Manč ter sedem parov čevljev iz Vrhpolja. Fotografije prikazujejo delovne utrinke z Rebrnic, kjer je ob magistralni cesti še ogromno smeti. Ob zaključku akcije lahko trdimo, da je bilo veliko narejenega za okolje in svet, v katerem se gradi naša prihodnost.

Barbara Kodelja Pavlin

Predvelikonočna akcija zbiranja papirja

Pomladno zbiranje papirja je končano. Učenci so zagnano zbirali papir po vseh krajih in vaseh ter ga s pomočjo staršev in starih staršev prinašali v šolo. Ker so bili zabojniki zaradi vseslovenskega dogodka Očistimo Slovenijo zelo zasedeni, smo akcijo organizirali predčasno. Kljub temu smo zbrali 11 ton papirja. Prvo mesto je osvojil 6. c razred razredničarke Sonje Simonič Puc, ki je zbral skoraj tona in pol. Drugo in tretje

mesto si s toni papirja delita 6. a in presenetljivo 2. b! Denar bo tokrat nakazan po posameznih razredih. Prihranite papir za naslednjo akcijo v oktobru 2012.

Barbara Kodolja Pavlin in Mitja Lavrenčič

Iz CIRIUS-a

Državne igre Specialne olimpijade (SOS)

Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Vipava (Cirius Vipava) bo organizator 16. državnih, letnih iger SOS, v času med 8. in 10. junijem 2012. Pokroviteljstvo nad državnimi igrami je prevzel predsednik države, dr. Danilo Türk. Gre za največji dogodek na področju športa oseb s posebnimi potrebami, saj se državne igre organizirajo vsaki dve leti. Za potrebe ustrezne promocije in podpore športnemu dogodku je bil imenovan tudi častni odbor, v katerem so svoje članstvo z veseljem sprejeli dr. Žiga Turk, Miroslav Cerar, dr. Zoltan Jan, dr. Janez Kocijančič, Ljubo Miličević, mag. Ivan Princes in dr. Erna Žgur.

Cirius Vipava s tem dogodkom živi že celo leto, saj tečejo številne organizacijske, praktične in druge priprave za izvedbo iger. Ker gre za velik in odmeven dogodek, so se v priprave za izvedbo iger vključili praktično vsi zaposleni, vsak s svojo nalogo ter zadolžitvijo, da igre potekajo tako, kot smo si zadali.

Fotoarhiv: Cirius Vipava

Ker Cirius Vipava, niti Vipava sama ne razpolagata z ustreznim športnim objektom, ki bi lahko hkrati pokril vsa tekmovanja, se bodo slednja izvajala na različnih lokacijah v Vipavi (nogomet, košarka, namizni tenis in kolesarstvo), Ajdovščini (balinanje), Novi Gorici (atletika), Štandrežu (plavanje) v Italiji. Uradni del državnih iger se prične v petek popoldne s svečanim sprevodom ekip od vojašnice do trga, kjer sodelujoče pozdravi župan. Protokolarni del se nato nadaljuje v Športnem centru Police. Ustanova pripravlja zanimiv in pester kulturni program, k sodelovanju so pristopili tudi tamburaši, godba na pihala, društvo starodobnih vozil, aktiv kmečkih žena, motoristi, društvo Teodozija ... in še marsikoga bi lahko našteali. Pomoč so nam ponudili tudi mladi z Goč, njihova krajevna skupnost bo v soboto gostila vse sodelujoče, poleg ogleda kulturnih znamenitosti pripravljajo tudi bogat kulinarčni večer. Roko sodelovanja nam je ponudila tudi slovenska vojska, saj bodo v vojašnici v Vipavi izvedena številna tekmovanja ter nočitve.

Na državnih igrah pričakujemo preko 300 tekmovalcev iz vse Slovenije in ekipo iz tujine, vseh udeležencev, spremljevalcev, vabljenih gostov, podeljevalcev medalj pa bo po naši oceni preko 500. Ker gre za resnično velik finančni in organizacijski zalogaj, se ustanova obrača na številne sponzorje, organizacije ter društva, da bo zmogla izpeljati in finančno pokriti ta dogodek.

V okviru spremljajočih dejavnosti državnih iger potekajo povezave z rednimi vzgojno-izobraževalnimi zavodi. Našemu povabilu po skupnem sodelovanju in ustvarjanju zastavic so se odzvale prav vse šole iz vipavske in ajdovske občine (osnovne in srednje) ter vrtec, kjer učenci ter dijaki ustvarjajo zastavice. Te bomo uporabili za prepoznavnost iger v kraju, saj bo z njimi okrašena Vipava in vse lokacije, kjer se bo tekmovanje odvijalo.

Drugi pomembni spremljajoči dogodek k prepoznavnosti načel SOS in športa za osebe z več primanjkljaji bo organizacija okrogle mize. Poimenovali smo jo: Imam pravico, da sem športnik. Na njej bomo spregovorili o prilagojenih športnih aktivnostih (MATP), predstavili SOS, naše izkušnje in spoznanja o zvrsteh športa, ki so najbolj primerni za osebe z motnjo v duševnem razvoju ter številnimi drugimi primanjkljaji. Svoje tekmovanje

v SOS pa bo predstavil tudi naš, večkratni tekmovalce in učencev iz številnih državnih in mednarodnih tekmovanj, o svojih izkušnjah pa bo spregovorila tudi družina, ki se vključuje v program SOS.

To je samo kratek mozaik številnih dejavnosti, ki jih izvaja Cirius Vipava za pripravo na državne igre. Med 8. in 10. junijem, ko bodo državne, letne igre potekale pa vabimo vse krajanke, da se nam pridružijo, z obiski tekmovališč in ogledom posameznih dogodkov bodrijo tekmovalce v njihovi želji po sodelovanju in dobri uvrstitvi ter prezentiranju plemenitih načel SOS.

Dr. Erna Žgur

Iz Otroškega vrtca

Srečanje s starši

Sodelovanje staršev in vrtca je zelo pomembno. V preteklosti je bilo sodelovanje staršev z vrtcem nekoliko drugače zastavljeno in se je do danes zelo spremenilo. Spremenil se je namreč način komunikacije s starši,

izobrazba staršev in vrste sodelovanja. Prav gotovo je pri tem igral ključno vlogo tudi Kurikulum za vrtce.

Starši so tako vključeni v Svet zavoda, Svet staršev, v neposredno sodelovanje v življenju in delu vrtca (vsakodnevni stiki, obiski, roditeljski sestanki, pogovorne ure, organizirana izobraževalna srečanja, sodelovanje na dnevih odprtih vrat). Pomembni so tudi obiski v vzgojni skupini, razne predstavitve poklicev, praznovanja, družabna srečanja, izleti, razstave otroških izdelkov, delavnice, pikniki, športna srečanja. Starši lahko z vrtcem sodelujejo tudi s prinašanjem raznih materialov, ki pomagajo otrokom pri ustvarjanju. Pri vsem tem igra pomembno vlogo komunikacija med starši in vzgojnimi osebami.

S starši se že ob začetku šolskega leta dogovorimo, kakšne oblike srečanj bomo imeli. Pri tem upoštevamo predloge staršev, ideje vzgojiteljev in želje otrok, ki se pojavljajo med šolskim letom in iz katerih tudi izhajamo. Treba je seveda upoštevati tudi starostno skupino otrok.

V vrtcu Vrhpolje imamo različne oblike sodelovanja. Na samem začetku šolskega leta je iz naših izkušenj dobro organizirati spoznavno srečanje, kjer se starši in vzgojni osebje bolje spoznajo. Zato izbiramo sproščena srečanja, kot so: kosanje ali krompirjev piknik, palačinkijada, športno-družabne igre ... Med šolskim letom pa organiziramo srečanja, kjer so upoštevane želje otrok, staršev in vzgojiteljev. Izvajamo razne oblike ustvarjalnih delavnic, nastopov otrok s plesnimi in glasbenimi dejavnostmi, dramatizacijami, rajalnimi igrami, nastopi staršev (lutkovna predstava), razstave, obiski predstav in gledaliških iger, izleti,

pohodi, iskanje zaklada in drugih oblik.

Nikoli pa ne pozabimo na dedke in babice. V vrtec jih povabimo v mesecu decembru in marcu. Z njimi skupaj ustvarjamo, nastopamo in se igramo.

Ob zaključku šolskega leta pa imajo starši otrok največjo željo po pikniku, kjer je pomembno njihovo druženje, sodelovanje pri organizaciji piknika in izvajanje družabnih ter športnih iger.

Opažamo, da se je prisotnost staršev na srečanjih zelo spremenila. Pred leti so bila srečanja manj obiskana in v glavnem so bile prisotne le mame. Danes pa sta prisotna največkrat oba starša in tudi ostali družinski člani. Delovni čas staršev je spremenjen, zato moramo biti pazljivi na čas organiziranja srečanja. Na vasi pa

marsikaj naučimo in upoštevamo pri organizaciji nadaljnjih srečanj. V prvem starostnem obdobju se moramo prilagajati otrokovi starosti. Prav tako je pomembno, kakšne dejavnosti bomo izbrali za srečanje, kjer bodo v večji meri vključeni prav starši. V drugem starostnem obdobju pa lahko že več upoštevamo želje in pobude otrok in staršev. V uspešno organizacijo srečanja je vključenih več dejavnikov: priprava, plan, zadolžitve, priprava materiala, vloga otrok, staršev, vzgojiteljev in sama izvedba. Tudi same smo zadovoljne, če je vzdušje na srečanjih sproščeno, prijetno in če so cilji doseženi. Uspešno srečanje je le zagon za nadaljnje delo z otroki in starši.

Komunikacija med vzgojitelji in starši igra vključno vlogo. Dobrodošlo je sodelovanje pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela in pri prizadevanjih za čimbolj kakovosten razvoj vrtca kot ustanove. Starši imate seveda možnost dajanja predlogov, želja, pobud in tako lahko aktivno prispevate k razvoju otrok in sodelovanju z vrtcem.

Anja Kotnik, Ida Krapež in Tadeja Puc

Snežaki preganjali zimo

V Otroškem vrtcu Ajdovščina, oddelek Vrhpolje, so malčki veselo praznovali pust. Namesto otrok so v vrtec prišle princeske, dobre vile, dinosavri, čebelice, levi, indijanci in druge maškare, ki so ves dan rajale

in plesale. V pustnem sprevodu so se odpravile po vasi in v hladnem, vetrovnem in sončnem dnevu obiskale nekaj vrstnikov, ki so morali ostati doma zaradi bolezni.

Maškare so spremljali snežaki, ki so vztrajno, z metlo, preganjali zimo.

Mislite, da jim je uspelo?

*Ida Krapež, Anja Kotnik, Tadeja Puc,
Andreja Groznik in Damjana Petrovčič
Foto: Ida Krapež*

Poročilo društva Razmetano podstrešje za leto 2011/12

V preteklem letu smo v prostorih Društva Razmetano podstrešje nanizali naslednje dogodke in srečanja:

Meseca januarja smo se družili na večerih družabnih iger in pri delavnici izdelovanja zapestnic.

V mesecu februarju je slikarka študentka Anja Lozar razstavljala svoje slike pod naslovom »Sanje sem vtakala vanje«. Ta mesec nam je tudi Benjamin Tomažič predstavil Tajsko. Srečali smo se na tekmovanju iz šaha, briškole in uživali v pokru.

V marcu smo si ogledali film in debatirali o ogledani vsebini.

V aprilu je Društvo Rp ponudilo »pouk« kitare in flavte. Organizirali smo začetni plesni tečaj pod vodstvom plesne šole Rebula.

V mesecu maju je razstavljajal arhitekt, slikar in scenograf g. Tone Mlakar, ki je leta 1944/47 preživel tudi v Vipavi. Na razstavi z naslovom »Vipavska leta« je bilo na ogled tudi 24 akvarelov Vipave in okolice.

V juliju smo na stadionu igrali odbojko, družili smo se ob briškoljadi in pokru.

Avgusta je Tamara Kemper pripravila za otroke ustvarjalno delavnico. Ustvarjene umetnine so bile zapestnice, škatlice, lutke ...

Člani društva so pripravili igrice pravljicarke Ele Peroci z naslovom Muca Copatarica in jo odigrali najmlajšim v enotah vrtca in osnovne šole naše občine.

Konec septembra je na ogled postavila svoje fotografije osemnajstletna dijakinja Petra Kobal s pomenljivim naslovom »18 let sveta«.

14. oktobra so dijaki Tehničnega šolskega centra Nova Gorica predstavili 8. pesniško zbirko z naslovom »Čas gre prehitro (podnaslov Eksplozija verzov)«. Mentorica prof. Bojana Modrijančič Reščič je o teh zbirkah zapisala: »Pesmi so lahko ogledalo duše, obliž na mnoge rane, melodična izpoved čutečega srca, predvsem pa so spremljevalke dijakov, fantov na Elektrotehnični in računalniški šoli Tehniškega šolskega centra Nova Gorica.

Začelo se je seveda pri pouku slovenščine leta 2006, ko je fantovska roka hitela zapisovati verze na platnice zvezka zaradi razočaranega srca. Nastale so ljubezenske stvaritve, za katere bi bilo škoda, da bi obtičale v predalu in bi avtor nanje pozabil. In nastala je prva pesniška zbirka Poezija iz razreda, saj so se mladeniču pridružili njegovi sošolci, ki so postali pesniki, ilustratorji, oblikovalci.

Ljubezenske pesmi niso ostale osamljene, saj so jim ustvarjalci dodali domovinske, osebnoizpovedne ter tiste pripovedne, ki govorijo o življenju, mladosti, vsakdanjih stvareh. Prvi generaciji so sledile nove, ki so želele izpovedati, povedati, kaj pomeni biti mladostnik v času, ki prehitro beži ...

Pesniške zbirke so si sledile enkrat, dvakrat na leto. In se še oblikujejo, saj ustvarjalcem ne zmanjka energije. Svoje stvaritve so zapisali v osmih pesniških zbirkah: Ko srca spregovorijo, Stopinje, po katerih hodim, Labirint življenja, Stih življenja, Eksplozija verzov oz. Čas gre prehitro.

Fantje pesmi radi preberejo in razveselijo ljudi oz. vse tiste, ki verjamejo, da je prihodnost pri mladini, v njihovi iskrenosti in znanju ter upanju, ki jim ga ne zmanjka. Njihov zgled je spodbudil tudi dekleti iz Srednje ekonomske in trgovske šole Nova Gorica ter Srednje zdravstvene šole Nova Gorica, ki sta se jim pridružili. Tako mladostni stih zvenijo povsod, kjer jim ljudje radi prisluhnejo: v šolski učilnici, na radiu, po kraških in vipavskih naseljih, kjer so se ustvarjalci že predstavili. S svojim delom bogatijo vse, ki jim je literarna umetnost blizu, predvsem pa mene, njihovo mentorico.«

5. decembra nas je obiskal Miklavž in ob priložnostni igrici Kako postati junak obdaril 120 otrok z darilci, ki so jih izdelali člani društva.

Za slovenski kulturni praznik, 8. 2. 2012, je ga. Mihaela Tihelj v prostorih Društva RP postavila na ogled svoja olja na platnu. Ta večer sta g. Bojan Zakawski in Maruša Vrčon predstavila poezijo in pesniško zbirko »Naivne sledi v zelenem«.

V marcu sta nam sestri Petra in Ivana Kobal v potopisnem predavanju predstavili svoja doživetja v Maroku.

Kako naprej?

Mladim smo delo in namen društva Razmetano podstrešje že predstavili s pripravljeno predstavitvijo društva in obiskom na šolah.

Za sodelovanje, potopisna ali druga predavanja, razstave, delavnice, inštrukcije pomoč pri učenju, srečanja (prostor Društva RP so pod določenimi pogoji na voljo tudi za osebna praznovanja) ali podrobnosti lahko pokličete tudi Gašperja na tel.: 040752747, vsi predlogi, nove ideje ter zamisli so seveda toplo dobrodošli.

Bodimo ustvarjalni, odgovorni in svobodni. Ne dovolimo, da bi mladi preveč časa porabili izolirani od zunanjega sveta in družbe. Naj bo čas, ki nam poleg vsakodnevnih obveznosti ostane, porabljen skrbno in predvsem KREATIVNO za nas in za druge. Zato že tu na tem mestu vabimo vse mlade, ki jim miru ne dajejo vrelci neizmernih idej in zamisli, da jih v naši družbi tudi uresničijo in jih pokažejo širnemu svetu.

Špela Bizjak in Gašper Naglost

S Tamburjaši pomladi naproti

Glasbeno društvo Tamburjaši je v nedeljo, 4. 3. 2012, v športni dvorani vojašnice v Vipavi priredilo koncert z naslovom »Prikličimo pomlad z zvoki tamburic«. Pester spored so poleg obeh tamburaških sekcij društva oblikovali še gostje: Ante Upedanten banda, Tamburaška skupina Vremščica, učenci OŠ Draga Bajca Vipava in mladi solisti: Tjaša Fajdiga (vokal), Eva Bras (trobenta) in Anja Lavrenčič (tolkala).

Koncert je bil pravi pomladni glasbeni šopek priljubljenih melodij, ki so jih sproščeno in simpatično ter strokovno izpiljeno predstavile vse nastopajoče skupine. Prvi so se s tremi skladbami predstavili mlajši Tamburjaši. Sledil je nastop članov skupine Ana Papedan v akustični zasedbi, poimenovani Ante Upedanten banda, kjer z »glasbili za staro šaro«, kot sami pravijo, preigravajo skladbe vseh mogočih zvrsti. Zaigrali so štiri skladbe in z njimi, kot le oni znajo, v hipu spravili v dobro voljo celotno poslušalstvo.

Ob izvedbi »Polžje hišice«, foto: Robert Ferjančič

Posebna točka večera je bila glasbena igrice Polžja hišica, ki so jo pripravili učenci OŠ Draga Bajca s svojimi mentorji in je bila ob tej priložnosti prvič javno izvedena. Avtor tega dela je nemški pisec otroške glasbene literature Egon Ziesmann, v slovenski jezik pa je tekste prevedla Alenka Skupek. Priprava izvedbe je bila timsko delo več učiteljev OŠ Draga Bajca Vipava. Režijo je prevzela Lea Kobal, zbor je pripravljala Zvonka Starc, sceno je zasnovala Kristina Lavrenčič in jo izdelala z učenci izbirnega predmeta Likovno snovanje. Tu so seveda še kostumi in scenski elementi, ki so jih izdelali učitelji tehničnega pouka in podaljšanega bivanja. Sodelovali so tudi posamezni razredni učitelji, ki so s svojimi učenci, ki nastopajo kot solisti, naštudirali tekste. Celotno delo je spremljal

Tamburjaši s solistkami, foto: Robert Ferjančič

tamburaški orkester OŠ Draga Bajca Vipava pod mentorstvom Vlaste Lokar Lavrenčič, ki je bila glavna iniciatorica tega projekta in je za tamburaški orkester pripravila tudi priredbe. Učenci so nastopali suvereno, angažirano, navdušeno, sporočilo zgodbe pa je bilo aktualno tudi za odrasle. Polžek je zdihoval nad svojo usodo, ki ga je neločljivo priklenila na hišico, na koncu pa spoznal, da ima ta »slabost« tudi velike prednosti in da je s svojim stanjem lahko kar zadovoljen.

Gostje večera so bili tudi člani Tamburaške skupine Vremščica iz Dolnje Košane. Zaigrali in zapeli so nekaj priljubljenih melodij, med katerimi smo poleg ljudskih

slišali tudi njihovo priredbo pesmi Iztoka Mlakarja »En glaž vina mi dej«, vsem ženskam pa so za prihajajoči dan žena posvetili dalmatinsko »Ružo crvena«. Nastopajoči so bili zelo čedni v svojih črnih hlačah in rdečih srajcah, zavihane hlačnice na desni nogi pa so bile izraz podpore gibanju proti pehotnim minam.

Zaključni del koncerta so izvedli Tamburjaši z mladimi solisti, ki na svojo glasbeno pot stopajo kot pomladanski zvončki, ki so pravkar prikukali iz snega. Tjaša Fajdiga, na videz krhka deklica, je publiko prese-netila z energijo in izpovedno močjo svojega glasu. Zapela je Amazing grace ter Cohenovo Hallelujah. Eva Bras je ob spremljavi Tamburjašev na trobenti zaigrala znano skladbo Nina Rosija Il silenzio, v njenih rokah pa se je trobenta oglasila tudi kot spremljava vokalni solistki. Anja Lavrenčič pa je »sabljala« po ksilofonu in s Tamburjaši zaigrala Hachaturianov Ples s sabljami iz baleta Gajane.

Tamburjaši so ponovno dokazali, da so v dobri formi in da uspešno vključujejo tudi mlajše člane, saj so nekateri v tej zasedbi prvič nastopali. Ob tej priliki je bila prvič izvedena tudi skladba z naslovom Vipavska (tam)burja, ki jo je posebej za Tamburjaše napisal slovenski skladatelj Črt Sojar Voglar.

Upamo, da so vsi poslušalci odhajali domov s toplino pomladnega sonca v srcih, kar je bil naš glavni namen.

Mlajša skupina Vipavskih tamburašev nastopala v Kanalu in Vrtojbi

Na nedeljo, 8. januarja 2012, po prazniku Svetih treh kraljev, je Mlajša skupina Vipavskih tamburašev sodelovala na otroško-mladinski božičnici v župnijski cerkvi Marijinega vnebovzetja v Kanalu.

Že pri sveti maši so poslušalci k Jezusu v Betlehem potovali v družbi Otroškega cerkvenega zbora Kanal pod vodstvom Ane Križnič in ob pomoči Jana Križniča ter Gašperja Vuge, Mladinskega cerkvenega zbora Kanal pod vodstvom Petre Merljak in Nadje Berlot Dukšič in Otroško-mladinskega cerkvenega zbora iz Vrtojbe pod vodstvom Mojce Maver Podbersič.

Po maši je sledil koncert. Vsi trije zbori so se združili in okrog 70 mladih glasov je ob spremljavi tamburic in dirigentke Mete Praček zapelo Gospodu.

Pri zadnjih dveh skladbah – Venčku božičnih ljudskih pesmi in Sveti noči – pa se je nastopajočim pridružilo še občestvo poslušalcev.

Teden kasneje so svoj prihod Jezusa oznanjali tudi v župnijski cerkvi Srca Jezusovega v Vrtojbi, kjer se jim je pridružil še Mladinski cerkveni zbor iz Šempetra pod vodstvom zborovodkinje Martine Merljak.

Da sta božičnici res lepo uspeli, se velja zahvaliti gospodu Robertu Ušaju, kanalskemu župniku, in gospodu Antonu Gleščiču, župniku iz Vrtojbe, ki sta otroke tudi sprejela, gospodu Slavku Rebcu, rektorju ŠGV za zanimivo pridigo in nenazadnje tudi Neži Žgur, ki je za tamburaše in zbor napisala priredbe božičnih pesmi.

Vipavski tamburaši

» Ma j' blu l'pu! »

Stara je navada, da na Velikonočni ponedeljek obiščemo prijatelje, »žlahto« ali znance. Temu obisku pravimo, da gremo v Emavs.

Naši predniki so na ta dan popoldne priredili vaški ples, kjer se je zbralo veliko ljudi, mladih po srcu, ki so po postnem času zopet zapeli in zaplesali. Da bi se ti običaji ohranili, organizirajo Vipavski folkloristi, že vrsto let tradicionalni koncert, na katerega povabijo zanimive goste.

Letos so prišli na Vipavsko v goste ljudski pevci in godci »Brštulin banda« iz Harij pri Ilirski Bistrici in dekliška vokalna skupina »Stomažanke«.

Pripravili so nam lep in zanimiv koncertni program. Stomažanke so nas popeljale v šopek pomladnih pesmi, ogledali smo si zanimive običaje, ki so nam jih prikazali Brštulinarji. Domači folkloristi pa so se zavrteli po odru, »de j' blu rejs l'pu«.

S.G.

Budanjski lokostrelci

Budanjski lokostrelci smo sekcija ŠKD Budanje. Od novega leta dalje smo samostojen lokostrelski klub, prej pa nas je veliko članov sodelovalo s kluboma LK Gorica in LK Mins Postojna.

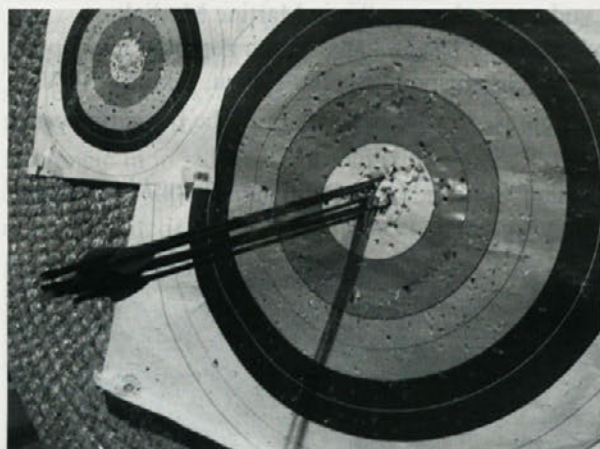
Naši začetki segajo v leto 2007, ko je na idejo o »budanjskih lokostrelcih« prišla ena mala, navihana Nina, na pomoč pa so ji priskočili še mama Ketī, očka Primož in prijatelj Marko.

Najprej je seveda bilo potrebno pridobiti prostor, kjer bi se treningi odvijali, in tako smo od krajevne skupnosti Budanje dobili dovoljenje za uporabo dvorane dvakrat tedensko. Tu treniramo za tekmovanja Indoor 18 m (dvoransko streljanje na 18 metrov).

Ker pa se treningi in tekmovanja odvijajo tudi zunaj, smo počasi od KS Budanje pridobili dovoljenje, da si uredimo strelišče v športnem parku Ravne nad Budanjami.

Začetki so bili težavni, saj je bilo treba najprej očistiti, požagati grmovje, poravnati teren in podobno ... Potrebna je bila veliko truda, prostovoljnega dela in materiala, da se danes lahko pohvalimo z lepim, primerno urejenim streliščem. Kljub vsemu so potrebne vsakoletne delovne akcije, saj je treba nenehno

obnavljati, dodelati in vzdrževati tako sam teren kot vso opremo na njem (stojala tarč, slamnate tarče ...) Ves ta trud naših lokostrelcev pa se obrestuje z uspehi na tekmovanjih, tako šolskih kot za slovenski pokal. Iz vsakega se namreč vrnemo vsaj z eno medaljo, če ne več, ali z osebnim rekordom oz. dobro uvrstitvijo. Tako so naši šolarji in dijaki pred nedavnim na šolskem prvenstvu v Kočevju dosegli odlične rezultate in uspešno predstavili naš klub in svoje šole. Enega večjih uspehov je tam dosegel učenec OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, Nejc Kavčič, ki si je s šolskim – osnovnim lokom pristreljal drugo mesto! Tudi OŠ Dobravlje je imela uspešne predstavnike, in sicer je Andrej Slokar dosegel drugo, Katarina Makovec pa

prvo mesto. Poleg tega je še kar nekaj naših fantov in deklet osvojilo četrta mesta (Karin Krapež – SŠ Veno Pilon, Franci Ferjančič – OŠ Drago Bajc in Uršula Makovec – OŠ Dobravlje) in eno osmo (Natali Panič Nardin). Nekateri izmed njih so imeli kar močno konkurenco, tako da smo se tudi z njimi veselili končnih rezultatov.

Tudi iz državnega Indoor prvenstva za slovenski pokal se lahko pohvalimo z lepimi dosežki. Tako je posamično drugo mesto v kategoriji mladinci – goli lok osvojil Irenej Šraml, v absolutni konkurenci je tretje mesto v kategoriji člani – dolgi lok osvojil Primož Bratina, naša ekipa v postavi Simon Kobal, Irenej Šraml in Matija Slokar (goli lok) pa je bila v močni konkurenci odlična četrta! Skratka, na svoje uspehe smo lahko upravičeno ponosni.

V bodoče si želimo, da bi se naše vrste okrepile, da bi tudi tisti, ki opazujejo »od daleč, od strani«, pristopili bližje in spoznali, kako lep in dinamičen je ta šport.

Kljub temu da na prvi pogled deluje nezahtevno, pa se kaj kmalu pokaže, da je za dober rezultat potrebno veliko vloženega truda, kondicije in dobre psihične pripravljenosti.

Vabljeni v naše vrste! Skupaj se bomo imeli super!

Budanjski lokostrelci

Vipavski gasilci leto začeli aktivno

Letošnje leto se je pričelo s prijetnim dogodkom – 10. januarja smo gasilci spremljali otroke iz CIRIUS-a na zimskem pohodu z baklami na Zemono.

Že v decembru smo dobili novo gasilsko vozilo s cisterno GVC 16/25, ki je zamenjalo starega in že precej dotrajanega DAF-a. To je za naše društvo velika pridobitev, na katero smo zelo ponosni. Vozilo je dobro

opremljeno s sodobno gasilsko opremo, ki nam bo v pomoč na intervencijah.

Novo opremo smo preizkusili že v začetku februarja, ko je divjala orkanska burja in je bilo v dneh od 1. do 12. februarja organizirano 24-urno dežurstvo v gasilskem domu. V tem času smo opravili številne intervencije: obteževanje in prekrivanje strehe na poslopjih v Mlekarni, Agroindu, Novi opremi, Centru Fama, vrtcu Vipava in na mnogih zasebnih hišah na območju Vipave in sosednjih vasi. Poleg tega smo odstranjevali podrti drevje in veje s cestišča, polnili vreče s peskom in podobno. V dneh, ko je bila cesta zaprta za tovornjake, smo s hrano in pijačo oskrbovali šoferje. V teh dneh je 30 prostovoljnih gasilcev opravilo preko 1800 ur.

V zadnjih treh mesecih smo poleg intervencij, povezanih z burjo, posredovali pri dveh požarih na prometnih sredstvih, petih travniških požarih, požaru v naravnem okolju in dimniškem požaru. Imeli smo tudi tehnično intervencijo v stanovanju, kjer je puščala voda, in pranje ceste skozi Vipavo.

Odzvali smo se na poziv PGD Selo in pomagali pri gašenju travniškega požara v Črničah. Gasilec iz

Podnanosa pa smo priskočili na pomoč pri gašenju gozdnega požara nad Lozicami.

Opravljenih je bilo še nekaj storitev: prevoz vode na Nanos in Erzelj ter močenje ceste pri asfaltiranju na Gradišču.

25. februarja smo imeli občni zbor. Poleg številnih naših članov so se ga udeležili še gostje iz PGD Podnanos, Vrhpolje, Col, Štjak, Zgornji Brnik, GZ Vipava, GRC Ajdovščina ter gasilci iz Hrvaške iz DVD Trnovec. S svojim obiskom sta nas počastila tudi župan in podžupan Občine Vipava. Uradnemu delu, ki se je zaključil s podelitvijo napredovanj, priznanj in zahval, je sledila večerja in druženje, ki se je zavleklo pozno v noč.

Tudi mi smo se odzvali povabilom sosednjih in prijateljskih društev ter se udeležili njihovih občnih zborov.

Sklicani sta bili dve seji upravnega odbora, kjer so se urejale tekoče zadeve in zastavljali cilji za letošnje leto.

V dneh, ko je bila razglašena splošna požarna ogroženost naravnega okolja, smo redno izvajali požarno stražo.

V januarju sta se dva naša člana udeležila tečaja za upravljanje z motorno žago, ki je potekal v Izobraževalnem centru Sežana, en član pa tečaja za gašenje notranjih požarov, ki je bil marca organiziran v Izobraževalnem centru na Igu.

Poleg rednega usposabljanja z opremo in vozili, ki poteka v gasilskem domu, smo v letošnjem letu imeli dve vaji operativnih članov. Vozila, oprema, gasilski dom in okolica doma se redno vzdržujejo. Ob petkih zvečer imamo operativni gasilci organizirano rekreacijo, ki je zelo dobro obiskana.

Naša mladina ima gasilske vaje vsak drugi torek ob 17. uri. Vsi, ki bi se jim želeli pridružiti, ste lepo vabljeni.

Na pomoč!

Anisa Žagar

Pomagamo ... in se počutimo bogatejše!

Medobčinsko društvo prijateljev mladine Ajdovščina že vrsto let deluje tudi kot humanitarna organizacija. Otroke iz socialno šibkega okolja iz občin Ajdovščina in Vipava obdarujemo z brezplačnimi počitnicami, zanje zbiramo finančno pomoč za šolanje in sodelujemo pri različnih humanitarnih projektih v okviru Zveze prijateljev mladine Slovenije ter drugih organizacij. Tudi v letošnjem letu nadaljujemo s projekti, v okviru katerih smo v preteklih letih otrokom iz Vipavske doline in okolice polepšali marsikatero počitnico.

Že takoj po novem letu smo se na povabilo Zveze prijateljev mladine Slovenije vključili v humanitarno akcijo "Smučam 24 ur: Peljimo otroke na zimovanje", ki so jo pripravili sodelavci PRO Plus-a v sodelovanju z Urško Hrovat, Juretom Koširjem in Bojanom Križajem. Akcija je bila organizirana z namenom, da bi otrokom omogočili brezplačno zimovanje in smučanje v Kranjski Gori. Znani smučarji ter novinarji so zbrali kar nekaj sredstev že na prireditvi, ki je potekala 14. januarja 2012, ogromno so prispevali tudi vsi posamezniki,

ki so prispevali prek SMS-ov, na društvu pa smo se potrudili zagotoviti čimveč mest za smučanje otrok iz naše regije. Otroke smo izbrali v sodelovanju z osnovnimi šolami in na brezplačno smučarsko doživetje odpeljali kar 17 otrok, ki so od 7. do 11. februarja uživali na snegu.

Poleg brezplačnih zimovanj in letovanj nadaljujemo tudi z delom na projektih "Botrstvo" in "Nivea – Podajte nam roko!". "Botrstvo", ki deluje pod okriljem ZPMS Ljubljana Moste, deluje po principu botrov, ki donirajo sredstva za določenega otroka.

Že deset otrok iz naših krajev ima svojega botra ali botrico, ki jim finančno pomaga pri nakupu šolskih potrebščin, plačilu kosil, udeležbi na taborih ali tečajih ter pri drugih stvareh, ki so pomembne za kakovostno preživljanje mladosti. Projekt "Nivea – Podajte nam roko!" pripravljata Zveza prijateljev mladine Slovenije in podjetje Beiersdorf, namenjen pa je finančni pomoči za šolanje otrok. Vsako leto v akciji sodeluje tudi naše društvo, tako z zbiranjem odtisov in obrisov rok (za vsak zbran odtis podjetje Beiersdorf prispeva 0,5 eur v učni sklad), kot tudi s predlogi za štipendiranje. Humanitarno finančno pomoč za šolanje v okviru tega projekta prejema že trije otroci iz naših občin, v letošnjem letu pa bosta humanitarno podporo prejela še dva izmed naših nadobudnih učencev.

Humanitarno dejavnost, ki poleg omenjenih akcij obsega tudi zbiranje in darovanje igrač, oblačil, šolskih potrebščin, organizacijo brezplačnih delavnic in drugih aktivnosti, ohranjamo in bogatimo predvsem ob pomoči številnih prostovoljcev in prostovoljk, članov društva, ki jim ni žal vloženega časa in truda, ki ga namenijo za izboljšanje vsakdana naših otrok. Vse, ki bi želeli s prostovoljnim delom ali na kakšen drugačen način prispevati k boljšemu jutri za mlade Vipavske doline, zato vabimo, da se nam pridružijo!

Maša Čibej, MDPM Ajdovščina

Ekipa prve pomoči v Vipavi

V občini Vipava se prebivalci lahko počutijo bolj varne tudi zaradi ekipe prve pomoči, ki jo je usposobilo in opremilo Območno združenje Rdečega križa Ajdovščina s pomočjo Občine Vipava, da bi lahko nudila prvo pomoč v primeru večjih naravnih in drugih nesreč. V ekipi sodelujejo: Špela Ambrožič (vodja ekipe), Monika Fajdiga (pomočnica vodje), Petra Fučka, Adi Drole, Mira Fajdiga, Martina Petan, Ivo Prelec in Andraž Šorc. Člani ekipe so v začetku januarja zaključili 70-urni tečaj prve pomoči za bolničarje in bodo primerno opremljeni s torbami s sanitetnim materialom, navadnimi in zajemalnimi nosili ter avtomatskim defibrilatorjem.

Irena Žgavc, sekretarka OZRK Ajdovščina

Srečanje, ki ogreje srce

Dne, 23. januarja, je bil za športnike Društva upokojencev Vipava prav poseben dan. Na že tradicionalnem srečanju športnikov so le-ti preživeli nekaj prijetnih uric v spomin na dosežene uspehe v preteklem letu. Vsak je v živahni debati podoživljal uspehe, ki jih je dosegel sam ali s prijatelji.

Tako kot danes imenujemo naše smučarske skakalke za »vražje Slovenke«, bi lahko ekipo balinark zlahka poimenovali »vražje Vipavke«, saj na vsaki tekmi igrajo na zmago in teh, tako doma kot na tujem, ni malo.

Srečanje športikov DU Vipava

do tega, da se v društvu dela z roko v roki, da je med člani soglasnost, da je to društvo, na katerega je lahko vsak njegov član ponosen. Lepo bi bilo, če bi vsa društva imela takega vodjo ...

Društvo upokojencev Vipava je relativno mlado (9 let) in nima mnogo članov, zato pa veliko število športnikov v raznih športnih panogah. Pridružite se nam!

Tudi ekipa žensk v reševanju križank ni od muh, zastavo pa prav gotovo nosi Marija Beltram, ki ji še tako težka mreža križanke ne dela preglavic. Je večkratna prvakinja Pokrajinske zveze društev upokojencev severne Primorske, skupaj s svojo ekipo.

Da ne govorimo o Branku Ukmarju – slabo bi se godilo marsikomu, če bi se njegova pikado puščica spremenila v puščico na indijanskih lokih. Njegova roka je mirna, oko pa ostro in številni uspehi mu ne uidejo.

Še bi lahko našteval, vendar naj ob koncu povem, da vse takšne in drugačne uspehe pogojujejo dobri odnosi med člani, ki vladajo v DU Vipava, čigar vodja je gospod Ivo Krušec. Predsedniku je mnogo

Andrej Curk

Mi pa telovadimo

Vsako sredo telovadimo v Domu upokojencev v Vipavi. Tudi burja, ki je zadnje čase divjala po naših krajih, ni preprečila gibalne aktivnosti.

Gimnastične vaje že osmo leto vodi gospa Anuška Lavrenčič. Ob tej priložnosti se ji za njen trud lepo zahvaljujemo.

Ida Krapež in udeleženske

* * *

Francki v spomin

Le nekaj dni pred 27. januarjem, »dnevom spomina na holokavst«, ki ga spoštuje ves svet, nas je zapustila ena izmed žrtev največjega človeškega zločina gospa Frančiška Meden, roj. Nabergoj. Zame je bila in ostane prijateljica Francka iz Podgriča, ki nam je zapustila dragocene spomine na njeno pot vrnitve iz premaganega Hitlerjevega Rajha do vznožja ponosnega Nanosa.

Vsakoletnega jesenskega srečanja s sotrpinkami ob Jadranskem morju, v gostoljubnem Portorožu, se je

Frančiška Nabergoj, vdova Meden na portoroškem srečanju nekdanjih taborišnic in internirank leta 2002

Francka razveselila, zanjo je bil praznik, ki ga tudi lani ni zamudila. Prišla je le za nekaj ur in bila med nami, na morda doslej najlepši proslavi, ki so jo organizatorji poklonili preživelim slovenskim taborišnicam in internirankam. Bilo je slavnostno in obenem prisrčno srečanje in Francka je bila veselo razpoložena. Z vsako posebej se je želela rokovati in povedati, da se njene številke kar uveljavljajo, a če kaj narobe naredi, danes še ve, kaj ni prav.

Sedaj počiva na pokopališču na Lozicah pri cerkvi sv. Frančiška Ksaverja. Najprej mi je poslala drobno, vendar zanimivo knjižico o majhni župniji, ki je dala svoj delež kulturnemu in umetniškemu bogastvu Slovenije. Pri tem je imela svoj delež tudi svakinja, prav tako Frančiška Meden iz Lozic, samouka, preprosta ljubiteljska slikarka. O njeni razstavi oktobra 2010 v domači vasi me je spet seznanila dobra Francka. Zelo je cenila njeno restavracijsko, posebej obnovo celotnega Križevega pota v farni cerkvi. V brošuri Kamenček v mozaiku zgodovine NOB našega kraja je Francka Pirčkova zapisala uporniško dejanje domačih fantov novembra 1926 proti uvedbi italijanskega jezika v slovensko šolo. Na Lozicah so raztrgali na šoli razobešeno trobarvno italijansko zastavo. Francka je v najhujših julijskih dneh in nočeh leta 1942, ko je fašistična drhal po partizanskem

napadu Vojkovega voda na italijanski tovornjak na poti z

Nanosa proti Podnanosu divjaško oračunal s prebivalci Podgriča, izgubila dva niti dvajsetletna brata: partizana Antona in talca Matijo. 21. julija 1942 so gorele Lozice in Podgrič, še preden je Mussolini 31. julija v Gorici izrekel smrtno obsodbo primorskega naroda.

Ob prvem obisku lepe vasice, ki ji sega pogled globoko v Vipavsko dolino, sva prižgali svečko pred majhnim spomenikom, ki mimoidoče spominja na žrtve ponosnega rodu izpod Nanosa.

»Mi nismo hoteli drugega kot govoriti, moliti in peti v maternem jeziku,« mi je takrat dejala Francka. In še dodala: »Da sem se naučila pisati slovensko, se moram zahvaliti očetu Antonu in župniku Bogomiru Bercetu.«

»Seme na cesti med razvalinami mogočnega Rajha,« tako je naslovlila svoj dnevnik Francka Pirčkova. Začela ga je pisati v Wittenbergu 22. aprila 1945 in dokončala 18. avgusta 1945 v Podgriču. Dragocen dnevnik povratnice, pisan v lepem slovenskem jeziku, se je ohranil, kot mi je povedala Francka, po zaslugi gospe Jelke Lemut, učiteljice v Ajdovščini. V njem odkrivaš križev pot treh mladih vipavskih deklet, sestričen Francke, Pavle in Marije iz župnije Lozice, ki so se pridružile šeststotim primorskim taborišnicam v Auschwitzu, Ravensbrücku, Bergen Belsnu. Francka je postala številka 89039, Pavla 89040 in Marija 89041. Ob skoraj dnevniškem opisovanju dogajanj na dolgi poti vrnitve nam Francka zaupa svoje misli in najbolj skrite želje. Pravzaprav eno samo veliko željo: čimprej se vrniti domov.

Dnevnik je obsežen, toda bil bi vreden knjižne objave. Za vedno je odšla še ena izmed pričevalk strahotne zgodovinske dobe 20. stoletja. Vedno manj jih je! Holokavst kot edinstven zločin proti človeštvu; tako nepojmljivo strahoten, da še vedno traja iskanje in razlaga pojava, ki je izven vsake človeške morale in razuma.

Dokument goriškega zapora o deportaciji Frančiške Nabergoj v Tretji rajh 29. 10. 1944

Dorica Makuc

Pridi, sv. Duh

V vipavski župniji že kakšno leto deluje skupina animatorjev, ki skrbimo za pripravo osmo- in devetošolcev na prejem zakramenta sv. birme. Ekipo sestavljamo predvsem dijaki iz različnih delov Vipave, ki nas veseli

Skupina animatorjev

delo z mladimi. Trenutno nas je 15. Seveda pa vsakega, ki bi se nam rad pridružil, sprejmemo odprtih rok. V zadnjem letu smo organizirali nekaj birmanskih maš, se z birmanci nekajkrat srečali in izpeljali nepozaben duhovni vikend v Vipavskem Križu, kjer smo se bolje spoznali in se med seboj tesneje povezali. Birmanci in

animatorji smo se srečevali v šestih skupinah enkrat na teden. Za vsako srečanje smo določili temo in se o njej pogovarjali. Naš namen ni vsiljevati mladim neko prepričanje, temveč se z njimi pogovoriti o problemih, povezanih z vero in jih s skupnimi močmi rešiti. Upamo, da smo vseh 38 mladih dobro pripravili na sv. birmo, ki je bila 15. aprila v Vipavi. Zakrament sv. birme je birmancem podelil pomožni škof msgr. Jurij Bizjak. V svojem nagovoru je vsem prisotnim razložil pomen obreda sv. birme.

Letošnji birmanci in g. Janez Zupet, škof Jurij Bizjak ter g. Franc Pivk

Veronika Krečič

* * *

Naša preteklost na starih fotografijah

Hiša Na Hribu 26

Ko hiša zamenja lastnika, se ponavadi spremeni njena podoba. To se je zgodilo tudi s hišo v Vipavi na hribu na bivši številki 119 ali danes Na Hribu 26. Hiša je bila last tapetnika in sedlarja Ivana Plešnarja, ki je opravljal svojo dejavnost v spodnjih prostorih. Zunanje kamnito stopnišče je vodilo na leseni gank in v skromne bivalne prostore. V tej hiši smo se

materi Tereziji in Francu Rodmanu doma rodili trije otroci. Mama je bila rojena Plešnar. Prilagam fotografijo iz leta 2005, po kateri sem izrezbarila tudi njeno podobo, da bi se ohranil spomin na mojo rojstno hišo.

Marta Rodman

Trgovina Franca Premruja v Podnanosu

Italijanska vojaška slovesnost na trgu Pavla Rušta v Vipavi, spredaj učenci italijanske šole v uniformah "balila"

Italijanski vojaki v severni vipavski vojašnici

RAZVEDRILO

VIPAVSKI GLAS – STOTA ŠTEVILKA

V NJEM SE VSE IN VSI NAHAJAMO; ŽIVLJENSKI, TRŽNI ... IN ČAS;		IME NAŠEGA SKLADATELJA, SAVINA	BALTSKA DRŽAVA	POSAMEZEN GLAS PRI STOKANJU	TEŽKO STRELNO OROŽJE, KANON	IZDELOVALEČ OKEN	LEŽIŠČE IZ GRŠKE MITOLOGIE	SESTAVIL VLADIMIR A NZEL		
PREHOD ČEZ MEJO, NA DRUGO ŠOLO ...				S	T	O		STAROJUDOVSKI KRALJ	TANJA TROŠT	
JEZUSOVI UČENCI										
PLEMIČ, NEKDO, KI JE »MODRE« KRV			S	T	O				VIPAVSKI GLAS – ŽE 100 ŠTEVILK	
DEJSTVO, DA SE KAJ DOGAJA V DOLOČENEM ZAPOREDJU, PO DOLOČENIH STOPNJIH		S	T	O					VIPAVSKI GLAS – ŽE 100 ŠTEVILK	
PRIKAZ ČESA PRED OBČINSTVOM										
NITASTA, MODRO ZELENA ALGA		S	T	O		IZRAELSKO PRISTANIŠČE		V ZEMLJI PREOSTALI DEL DEBLA PO PODIRANJU	OVRATNA RUTA	
ANGLEŠKI FIZIK NOBELOVEC 1922, FRANCIS WILLIAM		S	T	O	RIMSKI HIŠNI BOG	RAJKO RUDMAN A DEMAŠ A GROF MONTE (OBEI)		ENAKI ČRKI		
100	S	T	O	PRIMEK S. VENDELIN AVTORICE KUHAJSKIH KNJIG		DEL PREBAVNEGA TRAKU		S		
TRENJE, FRUKČJA	T	O		JUŽNOAFRIŠKA REPUBLIKA		PRIKRAVA ZA SEDENIJE	S	T	O	
				IZVIR, POREKLO		STATIV				
PIVO PRI STARIH SLOVANIH	O		SPREMENLJIV UPORNIK, VAROVALO				S	T	O	VIPAVSKI GLAS – ŽE 100 ŠTEVILK
MOJ PRIJATELJ, ... JAKOB				AMERIŠKA KOZMETIČARKA, MARGARET	CENT		S	T	O	TEMNI DEL DNEVA; MANJŠALNICA
VIPAVSKI GLAS – ŽE 100 ŠTEVILK	ADENIN TRI FOSFAT	TRD LES					S	T	O	LETALO
		KRAJ PRI LENSARTU V SLOV. GOR.								
ALEKSANDER HROVATIN		ZGODBA, POVEST, STARINSKO	HRV. OPERNI PEVEC, STOLAN	S	T	O				
			DIREKTOR KOMUNALE AJDOV. EGON							
GLAVNI ŠTEVNIK				S	T	O	SEVERNO AMERIŠKI INDIJANCI			
PROTESTANTSKI DUHOVNIK			S	T	O		LIDIJA OŠTERC	VEZNIK		
								ŽRTEV UGRABITELJA		
VIPAVSKI GLAS – ŽE 100 ŠTEVILK	SOCVETJE PRI IGLAVCIH	S	T	O		SLOVENSKI IGRALJE, BORIS				
	KOPA SENA					VEČJE NASELJE				
NAPIS NA PROMETNEM ZNAKU	S	T	O		IVAN MINATTI		TILEN ARTAČ	LOV, POGOVORNO	VIPAVSKI GLAS – ŽE 100 ŠTEVILK	
							ZVER IZ DRUŽINE PSOV			
PRVI DEL BIBLIJE, PENTATEVRH	T	O		OBUVALO					NADZEMNI DEL REPE	
				ALOJZ PELJHAN						
PREPREKA	O				NASELJE PRI NOVI GORICI	S				
					ROBERT BAGO					
POGOVORNI IZRAZ ZA HOMOSEKSUALCA			KOVČKI TORBE S STVARMIMA ZA POTOVANJE			T				
VIPAVSKI GLAS – ŽE 100 ŠTEVILK	KEM. OZNAKA ZA KALCU		VIPAVSKI GLAS – ŽE 100 ŠTEVILK	SLAP V ZGORNJI SOŠKI DOLINI		O		ARABSKI ŽREBEC		

Rešitev iz 99. številke VG

Vodoravno: par, BM, oranje, dvajset let, DO, Šved, uvod, Skit, vliv, ropotija, fa, ena, AV, HIV, oknica, Ija, Roidis, PS, selka, kučma, SM, beg, Prelec, Igor, Aero, ti, Fajdiga, MR, unikat, gnev, ES, Ramiz, Ava, azimut, rov, hi, epizoda, oje, etamin, Rep, toraks.

Navpično: S(lavko) R(ebec), hip, bit, Grahor, Škofijske gimnazije Vipava, Ugo, remi, ep, dleto, SČ, RF, vime, poved, teorem, AU, Zupet, Arat, Vinko Lapajne, Tito, raj, Uljanik, redis, zar, NS, via, Ida, Erik, aroma, Bjedov, Aci, sloga, vodik, Metod, vas, MC, at, avans.

Ambrožič Pavel	Slap	20 €
Benčina Barbara	Avstralija	40 €
Bizjak Neva	Vrhopolje	20 €
Clemenž Majda	Ljubljana	15 €
Cvetličarna Tadej	Glavni trg 16	25 €
Družina Poljšak	Zemono	15 €
Durn Camille	Francija	30 €
Ferjančič Alojz	Goče	10 €
Florjančič Ana	Škofja Loka	20 €
Furlan Ana Furlan	Francija	20 €
Furlan Dora	Manče	10 €
Gul Marija	Lože	20 €
Hrovatin Albert	Koper	25 €
Hrovatin Angel	Ljubljana	15 €
Kobal Cvetka	Podkraj	30 €
Kogoj Valentina Kogoj	Budanje	20 €
Kramli Miha	Glavni trg 11	100 €
Krašna Ivan Krašna	Budanje	20 €
Lavrenčič Ana	Trst	30 €
Lemut Milan	Ajdovščina	20 €
Malik Jože	Slap	20 €
Makuc Dorica	Nova Gorica	15 €
Petrič Jožef	Gradišče	20 €
Prelec Marija	Ljubljana	30 €
Rodman Jurij	Koper	20 €
Rodman Pavel	Branica	20 €
Sancin Lejla	Trst	40 €
Semis Vida	Goče	10 €
Skrbet Regina	Globoko	10 €
Štefin Majda	Vojana Reharja 18	30 €
Šulin Cvetka	Nova Gorica	15 €
Vidrih Peter	Slap	15 €
Žorž Vera	Slap	20 €
Skupaj		770 €

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na TRR KS Vipava 01336-6450860755 s pripisom ZA VIPAVSKI GLAS.

VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
APRIL 2012
750 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vladimir Anžel, Milan Poljšak in Polona Puc - lektorica

Naslednja številka bo izšla predvidoma junija 2012. Vljudno prosimo vse, ki bi radi kaj zapisali za naše glasilo, da svoje prispevke pošljete najkasneje do 20. junija na elektronski naslov **vipavski.glas@gmail.com**

Za vse informacije lahko pokličete na tel. št. (05) 366 50 68 (Gizela) ali (05) 366 50 98 (Magda).

Tisk: Papirna galanterija Sedmak Ajdovščina

VSEBINA

Ob stoti številki Vipavskega glasa	stran 1
Besede ostanejo	stran 1
<i>Iz naše preteklosti</i>	
Zgodovina in razvoj arhitekture in okolja Vipave ter Vipavske doline	stran 2
Ob ponatisu knjige Življenje ob trti in kršinu	stran 5
Vipavski šolski zvon	stran 10
Prenova Lanthierijeve graščine	stran 14
<i>Iz naše KS</i>	
Iz dela KS	stran 15
Vipavska burja znova spomnila tudi na napake iz preteklosti	stran 15
<i>Iz naše občine</i>	
Obnova rezidenčnega poslopja Lanthierijeve graščine	stran 17
<i>Iz TRG-a</i>	
Prireditve v občini Vipava v aprilu in maju 2012	stran 17
50. obletnica filma Tistega lepega dne v Podnanosu	stran 19
<i>Iz ustanov in društev</i>	
Iz ŠGV	stran 19
<i>Iz OŠ</i>	
Dobrodelna prireditve Naše zvezde	stran 23
Naše zvezde 2011	stran 24
Astronomska noč pri Abramcu	stran 24
Očistimo Slovenijo	stran 25
Predvelikonočna akcija zbiranja papirja	stran 25
<i>Iz CIRIUS-a</i>	
Državne igre Specialne olimpijade	stran 26
<i>Iz otroškega vrtca</i>	
Srečanje s starši	stran 27
Snežaki preganjali zimo	stran 28
<i>Iz društev</i>	
Poročilo društva Razmetano podstrešje za leto 2011/12	stran 29
S Tamburjaši pomladi naproti	stran 30
Mlajša skupina Vipavskih tamburašev nastopala v Kanalu in Vrtojbi	stran 31
Ma j' blu l'pu	stran 31
Budanjski lokostrelci	stran 31
Vipavski gasilci leto začeli aktivno	stran 33
Pomagamo ... in se počutimo bogatejše	stran 34
Ekipa prve pomoči v Vipavi	stran 34
Srečanje, ki ogreje srce	stran 35
Mi pa telovadimo	stran 35
Francki v spomin	stran 36
<i>Iz naše župnije</i>	
Pridi, sv. Duh	stran 37
Naša preteklost na starih fotografijah	stran 37
<i>Za razvedrilo</i>	
Križanka	stran 39

Ajdovščina

SP-dom 908(497.4)

VIPRAVSKI

2012

352.9(497.4 Vipava)

0145020,100

COBISS

